

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему

«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ, ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ
АСПЕКТ»

до захисту

Студентка 2 курсу магістратури заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Парламентаризм та парламентська діяльність»

Швайка Олена Сергіївна

Науковий керівник
доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування **Дзєга Володимир Дмитрович**
Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань

Студентка _____

(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри парламентаризму від «04» 12 2023 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри парламентаризму, доктор політичних наук, професор
Гошовська Валентина Андріївна _____

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Швайка О.С. Інноваційні технології забезпечення ефективної діяльності митних органів, публічно-управлінський аспект. – кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Зміст анотації.

Ключові слова: митна політика, митна діяльність, специфіка організації роботи митних органів.

ANNOTATION

O.S. Shvaika Innovative technologies for ensuring the effective operation of customs authorities, public-management aspect. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 28 «Public Management and Administration», specialty: 281 «Public Management and Administration». – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2023.

Contents of annotation.

Keywords: Customs policy, customs activity, specifics of the organization of the work of customs authorities.

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	4
<u>РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження діяльності митних органів</u>	10
<u>1.1</u> Визначення поняття митної політики держави	10
<u>1.2</u> Історіографія вивчення функції митних органів у сучасних умовах	Помилка! Закладку не визначено. 7
<u>РОЗДІЛ 2. Інституціональне та організаційне забезпечення митної політики</u>	33
<u>2.1</u> Сутність та зміст митної політики держави	33
<u>2.2</u> Тенденції розвитку митної політики України	35
<u>РОЗДІЛ 3. Публічно управлінський аспект та інновації в митних органах</u>	42
<u>3.1</u> Нормативно-правове забезпечення діяльності митних органів та можливість впровадження інноваційних технологій	42
<u>3.2</u> Приклад діяльності іноземних митних органів та митна взаємодія України	63
<u>ВИСНОВКИ</u>	70
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</u>	73

ВСТУП

Актуальність дослідження. Державна митна служба України поступово впроваджує реформи, спрямовані на модернізацію та вдосконалення своєї діяльності відповідно до сучасних вимог.

До основних напрямків реформування належать:

- впровадження систем електронного декларування, які спрощують процеси оформлення та забезпечують зменшення адміністративних бар'єрів для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Також, розробка та впровадження електронних сервісів для зручного та швидкого отримання інформації та документів;

- запровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів, покращення обміну даними, аналізу статистики та оптимізації роботи митних органів;

- зміцнення міжнародного митного співробітництва, обміну досвідом та інформацією з іншими країнами для ефективної боротьби з порушеннями та сприяння розвитку міжнародної торгівлі;

- впровадження сучасних методів митного контролю та аудиту для забезпечення ефективності та виявлення порушень;

- транспарентність та боротьба з корупцією;

- здійснення заходів з навчання та підвищення кваліфікації працівників митниці для забезпечення їхньої компетентності у сфері сучасних митних практик.

Проведений внутрішній та зовнішній аналіз діяльності митної служби вказує на важливість оцінки функціонування та можливостей удосконалення митної системи.

Враховуючи зміни у зовнішньому середовищі та сучасні завдання держави, концентрація митної служби на адмініструванні міжнародної торгівлі стає

ключовою для сприяння зростанню і розвитку національної економіки. Зазначені зміни можуть вимагати перегляду пріоритетів та підходів у роботі митних органів.

Військова агресія РФ проти України призвела до серйозних наслідків, які суттєво вплинули на різні сфери українського суспільства.

Основні наслідки:

- руйнування виробничого капіталу та інфраструктури призвело до значних економічних втрат. Знищення підприємств, мостів, шляхів, енергетичної системи та інших об'єктів призвело до великих інвестицій у відновлення та реконструкцію;

- війна призвела до значної кількості людських жертв, а також до тисяч поранених та інвалідів. Соціально-економічна ситуація призвела до збільшення числа безробітних та труднощів для місцевого населення;

- скорочення обсягів виробництва та втрата ринків збуту призвели до зменшення робочих місць та доходів працівників, особливо у тих галузях, які стали найбільше піддані впливу конфлікту;

- збільшення цін на товари та послуги, зменшення доходів населення та загальна нестабільність ситуації призвели до зниження купівельної спроможності громадян;

- військові події також негативно вплинули на сільське господарство через втрати врожаю, втрати худоби та інфраструктурні проблеми.

Крім внутрішніх наслідків, військовий конфлікт призвів до змін в геополітичному обличчі регіону та вплинув на міжнародні відносини.

В усьому цьому контексті, відновлення та реконструкція є великим викликом для України, а підтримка з боку міжнародної спільноти важлива для подолання наслідків військового конфлікту.

Впровадження інновацій в митні органи України є надзвичайно важливим завданням, яке може мати значний вплив на ефективність їхньої роботи та загальний імідж України в міжнародному співтоваристві. Це стає ключовим чинником в модернізації державних структур і відповідає сучасним тенденціям

управління та технологічному розвитку. Деякі аспекти актуалізації цього питання включають:

- підвищення ефективності митної служби, а саме використання інноваційних технологій може поліпшити швидкість та точність виконання митних процедур, сприяти автоматизації деяких процесів, зниженню ризиків помилок та корупції;

- підвищення прозорості та відкритості – застосування технологій блокчейн може забезпечити прозорість, що сприятиме довірі до митних органів;

- електронне декларування та обмін інформацією, використання електронних систем декларування та обміну інформацією може спростити процеси митного оформлення та зменшити адміністративні бар'єри для бізнесу;

- контроль за дотриманням митних правил, впровадження систем відслідковування та моніторингу може полегшити контроль за переміщенням товарів та допомогти у боротьбі з контрабандою;

- інновації також повинні включати навчання та розвиток персоналу для використання нових технологій та впровадження найкращих практик.

Активне впровадження інновацій в митні органи не лише підвищить їхню ефективність, але й сприятиме покращенню бізнес-клімату в країні, залученню інвестицій та підвищенню рівня довіри до української системи митного контролю.

Окремі аспекти цієї тематики досліджувалися такими українськими науковцями як: Ю. Даниленко, Ю. Горященко, В. Іванов, В. Залізко, Л. Івашова, Л. Кийда та ін.

Впровадження інновацій в митних органах України та розуміння важливості політики інновацій вказує на визнання того, що сучасні митні служби повинні адаптуватися до швидко змінюючого світового контексту, особливо в умовах розвитку інформаційних технологій та глобалізації торгівлі.

Впровадження інновацій в митній справі може включати в себе використання сучасних технологій, електронних систем, автоматизацію процесів, а також вдосконалення законодавства та регуляторного середовища.

Зрозуміння того, що ефективність митної системи безпосередньо впливає на конкурентоспроможність країни, свідчить про усвідомлення важливості цієї сфери для розвитку економіки.

Проблема особливостей інноваційних технологій в митних органах представляє собою актуальний напрямок досліджень, який включає в себе не тільки технічні аспекти впровадження нових технологій, але і соціально-політичні та економічні виміри цього процесу. Таким чином, теоретичною базою роботи послужили праці, присвячені вивченню розвитку інноваційної діяльності, основ побудови інноваційної стратегії держави та її митних органів публічного управління та досвіду впровадження інновацій в країнах світу.

Об'єктом дослідження є митні органи України.

Предметом дослідження виступає впровадження інноваційних технологій як публічно-управлінський аспект в митній діяльності.

Метою дослідження є критичний аналіз побудови та впровадження інноваційних технологій в митних органах.

Були поставлені такі **завдання**, для досягнення поставленої мети:

- визначити поняття митної політики держави;
- проаналізувати історіографію вивчення функції митних органів у сучасних умовах;
- розглянути сутність та зміст митної політики держави;
- тенденції розвитку митної політики України;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення діяльності митних органів та можливість впровадження інноваційних технологій;
- зробити критичний аналіз на основі прикладу діяльності іноземних митних органів та митної взаємодії України.

Методи дослідження. Підхід до методології наукового дослідження включає різноманітні методи, що дозволяють систематизувати та проаналізувати велику кількість інформації.

Під час проведення дослідження використовуються такі методи:

- логічний метод, дозволяє структурувати та виокремлювати логічні елементи вивчених понять та термінів. Використання логічного методу сприяє чіткості визначень та узагальнень;

- методи аналізу та синтезу розкривають структуру досліджуваного об'єкта, виділити його складові частини (аналіз), а потім знову об'єднати їх у єдиний зв'язний контекст (синтез);

- прогностичний метод передбачає аналіз тенденцій та визначення можливих наслідків розвитку досліджуваного явища;

- кростемпоральний аналіз дозволяють вивчати конкретні випадки (case-study) та порівнювати їх в різних контекстах та часових рамках (кростемпоральний аналіз);

- інноваційний метод критичного аналізу інформації – Fishbone виявляє причини та наслідки виникнення проблем та аналізувати їхні взаємозв'язки.

Застосування цієї різноманітності методів дозволяє ретельно досліджувати та розуміти впровадження інноваційних технологій в митних органах України та робити обґрунтовані висновки.

Наукова новизна роботи полягає в детальному вивченні теоретичних засад інновацій в Україні та світі, що дало змогу сформулювати напрями для подальшого впровадження та корекції інноваційних технологій митних органів України у розрізі публічного управління.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження має потенційно значущі наслідки та може слугувати основою для подальших наукових та практичних робіт у різних сферах. Нижче наведено можливі напрями для подальших досліджень на основі ваших матеріалів:

1. Розгляд можливостей застосування інновацій у політичних процесах, включаючи використання технологій для підвищення участі громадян, покращення виборчих систем, та розвиток електронного урядування.

2. Дослідження можливостей удосконалення системи державного управління через впровадження інновацій, автоматизацію процесів та оптимізацію структур.

3. Розвиток нових моделей для аналізу та прогнозування соціально-політичних явищ, враховуючи вплив інновацій та технологій.

4. Розгляд можливостей створення та впровадження інновацій у митній сфері для поліпшення ефективності, забезпечення прозорості та зменшення корупції.

5. Дослідження методів оптимізації та покращення роботи публічних служб, використання технологій для підвищення ефективності та відкритості влади.

Ці напрями можуть сприяти подальшому розвитку та модернізації державних інститутів, сприяти створенню інноваційного середовища в Україні та зміцненню її позицій в глобальному контексті.

Структура дослідження. Магістерська робота представлена в такому складі: вступ, три розділи, висновок, містить 73 сторінки тексту та список використаних джерел (більше 30 найменувань).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

1.1. Визначення поняття митної політики держави.

Митна політика держави – це сукупність стратегій, нормативів, правил та процедур, які визначають, як країна буде регулювати рух товарів через свої кордони. Митна політика має на меті захищати національні інтереси, регулювати зовнішню торгівлю та сприяти розвитку національної економіки. Основні аспекти митної політики включають:

- встановлення митних ставок на ввезені або вивезені товари, а також визначення спеціальних умов або пільг для певних товарів чи груп товарів;
- визначення тарифів та інших податків на товари, що перетинають кордон;
- встановлення процедур та правил для митного огляду, декларування та інших аспектів митного контролю;
- участь у міжнародних торговельних угодах та формування митних союзів для сприяння та регулювання зовнішньої торгівлі;
- розробка стратегій для запобігання та припинення незаконного переміщення товарів через кордон;
- розвиток та підтримка інфраструктури, необхідної для здійснення митного контролю та обробки товарів.

Митна політика є важливою частиною економічної політики держави, оскільки вона впливає на конкурентоспроможність національних виробників,

має важливий ефект на зовнішньоекономічні відносини та може впливати на економічний розвиток країни.

Держава має монопольне право на провадження митної політики, і це означає, що тільки держава має право розробляти та встановлювати правила та процедури, які стосуються зовнішньоторговельного обміну. Митна політика має стратегічне значення для держави і впливає на різні аспекти економіки та міжнародних відносин.

Цільові орієнтири митної політики можуть включати не лише фінансові аспекти, такі як збирання мита для формування бюджету, але й стимулювання економічного обміну, сприяння розвитку певних галузей економіки, регулювання та контроль за обігом товарів, забезпечення здоров'я та безпеки споживачів, а також виконання міжнародних зобов'язань.

Митна політика може бути ефективним інструментом для досягнення різних соціально-економічних цілей, і розуміння всіх аспектів її сутності дозволяє країні здійснювати баланс між різними інтересами та завданнями.

Загалом, митна політика є важливим інструментом для досягнення стратегічних економічних та безпекових цілей держави в умовах глобальних економічних відносин.

Існують два ключові підходи до формування митної політики: «free trade» (вільна торгівля) та протекціонізм. Вільна торгівля передбачає мінімальні обмеження та бар'єри для міжнародної торгівлі. Основна ідея полягає в тому, щоб створити умови для вільного руху товарів та послуг між країнами без штучних перешкод.

Протекціонізм передбачає захисні заходи для внутрішнього ринку, такі як введення мит, квот, субсидій та інших обмежень, щоб захистити внутрішні галузі від іноземної конкуренції.

Поняття митного протекціонізму було пов'язано з митною революцією і виник в XVI столітті. Такий підхід до митної політики, який передбачає введення високих митних ставок і обмежень на імпорту для захисту внутрішнього

виробництва, є характерним для стратегії протекціонізму. Протекціонізм – це економічна політика, спрямована на захист внутрішнього виробництва від іноземної конкуренції шляхом встановлення бар'єрів, таких як мита і квоти. Ця політика обмеження торгівлі іноземними кораблями та стягування додаткового збору за такий транспортний засіб була частиною стратегії захисту вітчизняного виробника від іноземної конкуренції та збереження власних торговельних переваг. Заходи мали на меті сприяти внутрішньому економічному розвитку та забезпечити переваги вітчизняному промисловому сектору, тривалість була майже 400 років.

Так, перехід до політики вільної торгівлі був результатом досягнення передових позицій у промисловості та підвищення конкурентоспроможності англійських товарів. «Free trade» дозволяє вільний обмін товарами без значних обмежень та високих митних бар'єрів. Цей підхід дозволяє країнам зосередитися на виробництві тих товарів, в яких вони мають конкурентні переваги, та імпортувати інші товари, що дозволяє досягти більш ефективного використання ресурсів та підвищити загальний економічний розвиток.

Митний протекціонізм – це економічна політика, яка передбачає використання різноманітних митних заходів та обмежень для захисту внутрішніх економічних інтересів держави, зокрема виробників та промисловості, від іноземної конкуренції. Ця політика може бути спрямована на підтримку вітчизняних товарів та послуг, стимулювання виробництва в країні та зменшення імпорту.

Основні інструменти митного протекціонізму включають:

- застосування високих митних ставок на імпортні товари, щоб зробити їх дорожчими та менш конкурентоспроможними порівняно з внутрішніми продуктами.

- встановлення обмежень на кількість імпортованих товарів у країну, щоб обмежити доступ іноземних товарів на внутрішній ринок.

- надання державної фінансової підтримки внутрішнім виробникам для зменшення їх витрат і зростання конкурентоспроможності.

- введення заходів для запобігання імпорту дешевих товарів, які вважаються демпінговими (продаж нижче вартості виробництва).

Мета митного протекціонізму полягає у підтримці вітчизняних виробників, збереженні робочих місць та розвитку внутрішнього виробництва. Однак ця політика також може призводити до негативних наслідків, таких як підвищення вартості для споживачів, обмеження вибору товарів і послуг, а також може викликати відповідні обмеження для експортерів. Митний протекціонізм може впливати на світову торгівлю та викликати спірні ситуації між країнами.

Під час формування сучасної митної політики в Україні необхідно враховувати загальний стан національної економіки, геополітичне розташування та становище держави, а також факт необхідності залучення іноземних інвестицій, що, на нашу думку, неможливо зробити без застосування підходу «free trade». Це пояснюється тим, що через територію нашої держави проходять великі міжнародні транспортні коридори і Україна фактично відіграє роль своєрідного великого транспортного коридору. Так, ускладнення, або блокування транспортних коридорів може мати серйозні наслідки для національної економіки. Транспортні коридори є ключовим елементом міжнародної торгівлі та економічного обміну, і будь-які перешкоди у їх функціонуванні можуть призвести до обмеження руху товарів, подорожей та інших видів економічної діяльності. Водночас простежується тенденція до посилення політики протекціонізму та захисту інтересів національного товаровиробника. На митну політику України впливають й певні суб'єктивні чинники та геополітичні тенденції, що змушують враховувати національні інтереси у світовому економічному просторі та захищати економічні інтереси як держави у цілому і відокремлених регіонів.

Дуже широкий спектр напрямків митної політики та аспектів, оскільки митна служба виконує різноманітні функції та завдання. Деякі ключові елементи митної політики включають:

- гуманітарна політика, забезпечення безпеки та захисту прав громадян, що перетинають кордон, а також контроль над переміщенням товарів, що можуть впливати на здоров'я та безпеку населення;

- кономічна політика, захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції, регулювання зовнішньоторговельних операцій, збільшення прозорості та ефективності митних процедур;

- оргова політика, створення сприятливих умов для зовнішньоторговельних відносин, укладання та регулювання міжнародних торговельних угод, врахування інтересів внутрішнього виробництва та експортерів;

- фінансова політика, збір митних платежів, контроль за вивозом та ввезенням валютних засобів, удосконалення фінансових механізмів митних платежів;

- науково-технічна політика, використання сучасних технологій та інформаційних систем для поліпшення митного контролю та спрощення митних процедур;

- інвестиційна політика, залучення інвестицій через встановлення сприятливих умов для міжнародного бізнесу та захист інвестицій;

- природоохоронна політика, контроль за переміщенням та обігом товарів, які можуть впливати на навколишнє середовище.

Ці елементи формують комплексний підхід до митної політики, спрямований на забезпечення різних аспектів економічного, соціального та політичного розвитку країни.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є важливою складовою державного управління в ринковій економіці. Це визначається рядом основних цілей і завдань, які держава ставить перед собою у контексті регулювання ЗЕД.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) включає в себе різноманітні методи, серед яких можна виділити адміністративні, економічні, тарифні та нетарифні.

1. Адміністративні методи:

- встановлення ліцензій для здійснення певних видів зовнішньоекономічної діяльності;

- застосування систем контролю за зовнішньоекономічною діяльністю для забезпечення дотримання правил і норм.

2. Економічні методи:

- встановлення податкових та митних ставок для регулювання інтенсивності зовнішньоекономічної діяльності;

- надання фінансових субсидій для підтримки певних секторів економіки.

3. Тарифні методи:

- регулювання обсягів та умов ввезення та вивезення товарів шляхом встановлення митних зборів;

- встановлення обмежень на обсяги імпорту чи експорту певних товарів.

4. Нетарифні методи:

- впровадження заходів для захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції з інших країн;

- встановлення стандартів та вимог до якості товарів для забезпечення відповідності їхніх характеристик вимогам.

Ці методи дозволяють державі впливати на зовнішньоекономічну діяльність, регулюючи обсяги, умови та характер торгівлі та інших видів міжнародних відносин.

Експортні мита (мита, які стягуються при вивозі товарів з країни) можуть вважатися обмеженням ринкових відносин і суперечити ідеї вільної торгівлі. Вільна торгівля сприяє вільному руху товарів і послуг між країнами, сприяючи ефективному використанню ресурсів та збільшенню конкуренції.

Міжнародні торговельні угоди, зокрема, регіональні або багатосторонні, часто визначають зобов'язання країн щодо обмеження використання експортних мит. Це робиться для сприяння вільній торгівлі, розвитку економіки та зменшення торговельних бар'єрів.

Проте в ряді випадків країни можуть використовувати експортні мита як інструмент політики для захисту внутрішнього ринку, стабілізації цін на

внутрішньому ринку або збільшення прибутковості. Такі заходи можуть використовуватися тимчасово та обмежено, щоб уникнути конфліктів із міжнародними зобов'язаннями.

Ввізне мито, як форма тарифного регулювання, дійсно використовується державами для регулювання зовнішньоекономічних відносин. Однією з основних функцій мита є стимулювання або обмеження імпорту конкретних товарів та послуг.

Щодо технічного рівня та фізичного стану імпортованого обладнання, врахування цих параметрів у встановленні митних ставок може бути важливим механізмом для стимулювання інновацій та покращення якості товарів на внутрішньому ринку.

Наприклад, встановлення вищих митних ставок на застаріле або фізично зношене обладнання може спонукати імпортерів обирати сучасніші та більш якісні товари. Це може бути особливо важливим у галузях, де безпека, якість та технічні стандарти мають велике значення.

З іншого боку, врахування цих факторів у встановленні мит може також вимагати ретельного аналізу та визначення об'єктивних критеріїв для оцінки технічного рівня та фізичного стану товарів. Такий підхід може забезпечити баланс між заохоченням інновацій та захистом від низькоякісних чи застарілих товарів.

Митний кодекс України (МК України) є основним правовим актом, який регулює митні відносини в Україні. Митний кодекс встановлює порядок здійснення митного контролю за переміщенням товарів через митний кордон України, а також визначає правила та умови стягнення митних платежів.

Митний кодекс визначає правила та процедури, які використовуються при обчисленні, зборі та стягненні мита на ввезені або вивезені товари. Він також встановлює права та обов'язки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також визначає порядок вирішення спорів та конфліктів, що виникають у зв'язку з митними питаннями.

МК України встановлює правила та процедури, які повинні дотримуватися суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при ввезенні та вивезенні товарів через митний кордон України.

Закон України «Про Митний тариф України» встановлює порядок формування і застосування митного тарифу на товари, які ввозяться на митну територію України. Митний тариф містить перелік ставок загальнодержавного податку – ввізного мита на товари, які класифікуються згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), що базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів.

До товарів, що ввозяться з країн, торгово-політичні відносини з якими не передбачають режим найбільшого сприяння економічній діяльності або таких товарів, держава походження яких не визначена, ставки ввізних мита збільшуються в два рази, за винятком випадків надання тарифних пільг або преференцій.

Підсумовуючи, варто наголосити, що Україна в процесі здійснення національної митної політики вимушена балансувати між обома її напрямками.

Збільшення ставок ввізного мита для товарів, які ввозяться з країн, з якими не передбачено режим найбільшого сприяння, є однією з форм регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ця практика сприяє забезпеченню взаємності та рівності в торговельних відносинах між Україною та іншими країнами. Збільшення митних ставок для товарів з країн, які не надають Україні певних торговельних переваг, може бути використано для захисту внутрішнього ринку та стимулювання економічного розвитку внутрішніх галузей.

Важливо підкреслити, що такі заходи є складовою стратегії забезпечення національних інтересів та стимулювання ефективної зовнішньоекономічної діяльності.

1.2. Історіографія вивчення функції митних органів у сучасних умовах.

Історіографія вивчення функцій митних органів включає дослідження та аналіз розвитку ролі митниць у різних історичних періодах та країнах. Вона

охоплює аспекти їхніх функцій у сфері економіки, політики, соціальних відносин, а також їхній вплив на торгівлю та міжнародні відносини. Ось кілька основних етапів у розвитку історіографії вивчення функцій митних органів:

1. Етап формування митної системи. Дослідження спочатку були спрямовані на формування інституту мита та митниць у ранні історичні періоди. Дослідники досліджували, як митні органи виникали та розвивалися, виконуючи роль в регулюванні торгівлі та зборі мита.

2. Роль у економічних системах. Аналіз функцій митних органів у контексті різних економічних систем і епох. Дослідження спрямовані на розуміння, як мита впливали на національну економіку, торгівлю та інші аспекти.

3. Митний протекціонізм та вільна торгівля. Зосередження на ролі митних органів у реалізації митного протекціонізму або, навпаки, підтримці вільної торгівлі. Дослідження включають аналіз тенденцій в митній політиці різних країн та епох.

4. Міжнародний аспект. Вивчення ролі митних органів у міжнародних відносинах. Аналіз торговельних відносин між країнами, митних союзів, договорів та конфліктів з урахуванням дії митних органів.

5. Технологічний розвиток та глобалізація. Звернення до сучасності та вивчення того, як технологічний розвиток і глобалізація впливають на функції та завдання митних органів у сучасному світі.

Історіографія цього питання постійно розвивається, враховуючи зміну політичних, економічних та соціокультурних умов у світі. Вивчення функцій митних органів є важливим елементом розуміння економічної та політичної історії країн та міжнародних відносин.

На початку незалежності України в 1991 році, у зв'язку з формуванням нової держави, було вжито кроків щодо реформування системи митного контролю. Відзначені зміни стосувалися передачі функцій та контролю над митними органами.

Протягом 1991 року було створено Державний комітет митного контролю України (ДКМКУ), який став головним органом, відповідальним за митну справу

в країні. У зв'язку з цим, всі митні організації і установи, які існували на території України на момент проголошення незалежності, перейшли у підпорядкування Державного комітету митного контролю України.

Це було важливим етапом у формуванні митної служби незалежної України та установленні контролю над рухом товарів через кордон. Діяльність Державного комітету митного контролю України регламентувалась внутрішніми законами та нормативними актами, спрямованими на розвиток митної системи та забезпечення ефективного митного контролю.

Варто відзначити, що система митного контролю в Україні піддавалась змінам та модернізації протягом років, відповідно до внутрішніх та зовнішніх економічних та політичних умов.

Першим Головою ДМК України був призначений дійсний державний радник митної служби 1 рангу Олексій Михайлович Коваль. 11 грудня 1991 року було видано Указ Президента України №1/91 «Про утворення Державного Митного Комітету України. Наступного дня, 12 грудня 1991 року, Верховна Рада України затвердила першу редакцію Митного Кодексу України.

Після проголошення державного суверенітету та незалежності України, створення відповідної системи митного контролю та регулювання стало одним із пріоритетних завдань. У 1991 році було прийнято ряд законів, які утворили законодавчу базу для організації митної справи в державі.

Закони «Про митну справу в Україні», «Про Єдиний митний тариф» та Митний кодекс визначили основні принципи та правила митного регулювання, створивши необхідні умови для ефективною контрольної-пропускнуої системи на кордонах України.

Утворення Державного митного комітету України як центрального органу державного управління у галузі митної справи було важливим кроком у створенні системи митного контролю та регулювання в Україні. Цей комітет став ключовим органом, відповідальним за виконання митних функцій та забезпечення ефективною митної політики в країні.

Створення Державного митного комітету України визначало його основні завдання та функції, серед яких було зазначено «забезпечення захисту економічної безпеки України» та «додержання законодавства про митну справу, здійснення митного контролю та оформлення».

У період після проголошення незалежності України було створено мережу митниць та митних постів для забезпечення ефективного митного контролю на кордонах країни. У 1991 році було 25 митниць та 49 митних постів, і кількість персоналу становила 2 тис. осіб.

На сучасний момент Державна митна служба України (перейменована з Державного митного комітету) є ключовим органом, що відповідає за здійснення митної політики та митного контролю в Україні. З чисельністю особового складу, яка на той момент складала 9885 осіб, ця служба грає важливу роль у забезпеченні митної безпеки та виконанні митних функцій.

Були труднощі та виклики, з якими стикнулися митні органи України після отримання незалежності. Зокрема, відсутність належного технічного та кадрового забезпечення, а також законодавчого врегулювання, ускладнили здійснення ефективного митного контролю та оформлення на державному кордоні, який має значну протяжність.

Запровадження тимчасової схеми організації пунктів пропуску, що передбачало розміщення митних підрозділів у тимчасових приміщеннях разом з іншими суміжними службами, може бути розглянуто як тимчасовий захід для надання працездатності митній системі в умовах обмежених ресурсів.

Спроби забезпечити митний контроль на всій протязі державного кордону можуть бути важливим кроком для забезпечення безпеки та ефективності зовнішньоекономічних відносин. Очевидно, що в подальшому могли бути вжиті заходи для покращення інфраструктури, законодавчого регулювання та кадрового забезпечення митних органів для оптимізації митної системи України.

Були спроби влади України в період 1992–1993 років активно реформувати та розвивати систему митної інфраструктури. Створення розгалуженої системи

митних органів, визначення зон діяльності та спеціалізованих митниць, а також впровадження митного контролю по всьому периметру кордону були спрямовані на покращення митної системи та забезпечення контролю над зовнішньоекономічною діяльністю.

Затверджена Президентом України Комплексна програма розбудови державного кордону свідчить про визнання необхідності розвитку і зміцнення інфраструктури для забезпечення ефективного контролю та управління на кордоні. Політичні, організаційні, правові та матеріально-технічні заходи вказують на комплексний підхід до реформування системи митного контролю.

Ці заходи мали на меті вирішити проблеми, які виникли в результаті переходу до незалежності та встановлення нових кордонів. Однак важливо врахувати, що такі реформи вимагають часу для повноцінної реалізації та ефективного функціонування.

Програма дій, яка була затверджена 16 листопада 2000 року, свідчить про тривалість та системність підходу влади України до розбудови системи митного контролю та зміцнення державного кордону. Введення в дію 32 пунктів пропуску за постійною схемою свідчить про спробу забезпечити необхідний обсяг контролю на різних ділянках кордону.

Програма, спрямована на підтримання режиму державного кордону, розвиток Прикордонних військ та митних органів, визначала конкретні завдання і терміни їх виконання на період до 2005 року. Важливо враховувати, що такі програми є документами стратегічного планування та виконання завдань у них може взяти певний час.

Згідно з вашими вказівками, можна припустити, що влада намагалася збільшити кількість пунктів пропуску та оптимізувати їх розташування, зокрема, за постійною схемою.

Україна стала повноправним членом Всесвітньої митної організації (ВМО) 5 березня 2008 року, а не в 1992 році. Вступ до ВМО відбувся після тривалого періоду переговорів та гармонізації внутрішнього законодавства України з вимогами ВМО.

Вступ до ВМО мав важливе значення для України у контексті зовнішньої торгівлі та економічного взаємодії з іншими країнами. Як член ВМО, Україна зобов'язалася дотримуватися міжнародних стандартів та правил, що регулюють зовнішньоекономічні відносини, та сприяти вільному міжнародному торговельному обміну.

Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 5 лютого 1992 року став важливим кроком у встановленні основ тарифного регулювання в Україні. Цей закон визначав ставки мита на товари, які імпортувалися на митну територію України. Паралельно з роботою по створенню нових митних установ і формуванням кадрового потенціалу ДМК України ще влітку 1992 року розробив концепцію розвитку митної системи України, яка сформувала теоретичну основу і перспективним планом для подальшої роботи.

Існує шість етапів розвитку:

1. Початок (1991–1992 роки) у період початку незалежності України митна служба формувалася як самостійна структура в умовах встановлення нових економічних та правових відносин.

2. Стабілізація (середина 1990-х років) у цей період митна служба України намагалася адаптуватися до нових економічних умов, враховуючи процеси приватизації та лібералізації зовнішньоекономічних відносин.

3. Період реформ (пізні 1990-і – початок 2000-х років), зокрема, вступ України до Всесвітньої митної організації (ВМО) 2008 року визначив нові стандарти та вимоги, які потребували адаптації митної служби.

4. Модернізація та дерегуляція з середини 2000-х – 2010-і роки Намагання поліпшити ефективність та прозорість митної діяльності через впровадження сучасних технологій та узгодження з європейськими стандартами.

5. Інтеграція до ЄС, з 2014 по цей час після подій 2014 року та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Україна активно працює над гармонізацією митної системи та стандартів з європейськими.

6. Актуалізація та інновації. Останні роки Зосередження на використанні сучасних технологій, дерегуляції та оптимізації процесів для підвищення ефективності та прозорості митної служби.

Зміни в тарифній політиці можуть бути відображенням стратегічних економічних або торговельних цілей, які визначалися тодішніми умовами і завданнями держави. Перевага віддана експортному миту. Експортне мито – це збір, який стягується при вивозі товарів з країни. Віддання переваги експортному миту може бути частиною стратегії країни для стимулювання експорту та підтримки вітчизняних виробників. 11 січня 1993 року Кабінетом Міністрів України затверджено Єдиний митний тариф України. в період перших років незалежності України, конкретно до 1993 року, країна мала ліберальний зовнішньоторговельний режим і низькі тарифні бар'єри. Встановлення середньоарифметичної ставки ввізного мита на рівні 15% свідчить про помірний рівень захисту внутрішнього ринку. Такий підхід може бути спрямований на забезпечення податкових надходжень і одночасно на захист вітчизняних товаровиробників. Також важливо відзначити, що надавалися певні пільги окремим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, що може бути спрямовано на підтримку конкретних секторів економіки чи галузей промисловості.

Створення Митно-тарифної ради України в лютому 1993 року свідчить про зміни в системі митного управління та впровадження митно-тарифної політики. Рада відповідає за координацію та узгодження питань, пов'язаних із встановленням митних тарифів та інших митних зборів в Україні. Робочий апарат ради – Секретаріат, який функціонує в складі Держмиткому.

Митно-тарифна рада відіграє ключову роль у визначенні принципів проведення єдиної митно-тарифної політики. Вона опрацьовує пропозиції до проектів законів України, пов'язаних із оподаткуванням експортно-імпортних операцій. Крім того, рада розглядає пропозиції про зміну ставок ввізного мита для виробників продукції. Цей процес включає опрацювання та ухвалення рішень щодо доцільності впровадження змін, а також підготовку відповідних законопроектів.

Митно-тарифна рада допомагає у виробленні та реалізації митно-тарифної політики, сприяє координації зусиль різних органів у цій сфері та гарантує системність та консистентність управління митними тарифами та оподаткуванням експортно-імпортних операцій.

Контроль за переміщенням транзитних товарів через територію України визначався Указом Президента України від 14 липня 1995 року та відповідними рішеннями Кабінету Міністрів України. У цей період Державна митна служба створила транспортну мережу супутникового зв'язку, яка забезпечувала функціонування електронної пошти та передачу електронної митної інформації.

Для забезпечення належного обліку транзитних вантажів та контролю за їх переміщенням, з жовтня 1995 по лютий 1996 року, було введено декларування з поданням митниці вантажних митних декларацій на всі товари, які переміщувалися в режимі транзиту за допомогою всіх видів транспорту. Це було важливим кроком для забезпечення контролю та безпеки транзитних операцій через територію України.

З 1995 року в Україні була створена система спрямування митних платежів до бюджету, яка операційно функціонує за принципами міні-казначейства. Ця система дозволила оптимізувати розрахунки з Держбюджетом, забезпечуючи єдиний банківський облік, технічне забезпечення та супутниковий зв'язок. Завдяки цьому, вдалося здійснювати повне касово-розрахункове обслуговування всієї митної системи на безоплатній основі, включаючи щоденну інкасацію грошових коштів у національній та іноземній валютах і цінностей.

У 1995–1996 роках було активно впроваджено режим вільної торгівлі з країнами Співдружності Незалежних Держав (СНД) та країнами Балтії. Це сприяло розвитку міжнародної торгівлі та економічного співробітництва з партнерами у цих регіонах.

З лютого 1996 року в Україні почали запроваджуватися експортні обмеження шляхом встановлення індикативних цін на багато видів товарів. Також було введено вивізне (експортне) мито, переважно заборонного характеру,

на деякі види продукції, такі як шерсть і шкіра тварин, чорні та кольорові метали та інші.

Протягом 1996–1998 років в Україні також впроваджувались мінімальні ставки ввізного мита на сировину, яка постачалася для підприємств. Указом Президента України від 6 квітня 1996 року була затверджена Концепція трансформації митного тарифу України на 1996–2005 роки відповідно з системою ГАТТ/СОТ (Генеральна угода з тарифів та торгівлі Світової організації торгівлі).

У вересні 1996 року з метою створення сприятливих умов для доступу українських товарів на європейський ринок та відповідно до угоди України з Європейським Союзом, якою передбачено застосування пільгової тарифікації до товарів, що походять з України, запроваджено верифікацію (підтвердження дійсності) сертифікатів про таке їх походження.

Відповідно до Указу Президента України від 29 листопада 1996 року «Про Державну митну службу України», здійснено кардинальну реорганізацію структури митної системи України, змінено принцип її побудови та управління з територіального на регіональний. На базі ліквідованого Державного митного комітету України утворено Державну митну службу України, як центральний орган виконавчої влади. Ця реорганізація призвела до вдосконалення організаційної структури та централізації управління митною системою, зміцнення виконавської дисципліни, мобільності митних підрозділів, посилення митного контролю та боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. У зв'язку з цим змінами обсяги роботи митниць та митних постів були скорочені. Кількість митниць зменшилась з 69 до 55, а митних постів – з 268 до 199.

У 1997 році здійснено комплекс заходів щодо недопущення недоставляння вантажів до митниць призначення. На базі 11 ліквідованих митниць розпочали роботу значно менші за штатною чисельністю митні пости. Також були створені відділи або сектори, орієнтовані на специфіку пунктів пропуску, на місці деяких ліквідованих митних постів з недостатньою фінансовою віддачею. Удосконалено структуру спеціалізованих управлінь.

Для забезпечення контролю за доставкою вантажів на митницях були створені відділи по контролю за доставкою вантажів. Для охорони та супроводження підакцизних товарів були залучені підрозділи митної варти. Щодо супроводження високоліквідних товарів, було введено альтернативний підхід, а саме, митним органам надавалися фінансові гарантії у вигляді гарантійного листа банку, грошової застави або страхування фінансової відповідальності перевізника за обов'язкову доставку товарів до митниць призначення.

У 1997 році на прикордонних митницях був введений обов'язковий облік усіх транспортних засобів, які перетинають державний кордон. Це було введено з метою поліпшення митного контролю за ввезенням транспортних засобів та посилення боротьби з митними правопорушеннями. Для недопущення заниження митної вартості товарів, зокрема підакцизної групи, у регіональних митницях і митницях були створені відділи тарифів та митної вартості протягом 1997–1998 років.

Додатково, з метою забезпечення якості митного контролю та уникнення можливих порушень у митній системі, протягом 1998 року були відкриті митні лабораторії у Львові, Дніпропетровську, Харкові та Одесі. Ці лабораторії проводили різноманітні фізико-хімічні дослідження та матеріало-товарознавчі експертизи для забезпечення належного контролю та оцінки якості ввозуваних товарів.

Протягом 1997–1998 років була покращена робота підрозділів, відповідальних за боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил. В цей період було вдосконалено митний контроль та запроваджено нові пункти пропуску для поліпшення обміну товарами через кордон.

На початку 1998 року в експлуатацію був введений найбільший у Східній Європі міжнародний пункт пропуску «Краковець» на кордоні з Польщею. Цей пункт мав пропускну здатність до 5 тисяч легкових автомобілів на добу. Також у березні 1998 року розпочав функціонування пункт пропуску «Гоптівка»

з пропускною спроможністю 7 тисяч автомобілів на добу, споруджений з урахуванням європейських стандартів.

З метою ефективного митного контролю за енергоносіями під час їх переміщення через митний кордон, у 1998 році було створено Центральну енергетичну митницю відповідно до Указу Президента України від 23 березня 1998 року. Також у цей період була заснована Академія митної служби України, яка стала головним навчально-методичним закладом для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців митної справи.

25 листопада 1998 року Державною митною службою України та Європейською Комісією ЄС було підписано Меморандум про співробітництво на 1999–2001 роки та Програму взаємодії у галузі митної справи на трирічний період. Ця програма передбачала фінансування за рахунок Програми TACIS і охоплювала різні аспекти, такі як удосконалення митного законодавства, впровадження новітніх технологій, фахова підготовка та зближення митних структур.

Митна служба України набула визнання свого авторитету в міжнародних організаціях, що було підтверджено обранням до складу Фінансового комітету Всесвітньої митної організації у 1997 році та до складу Політичної комісії цієї організації у 1998 році.

З 1 липня 1999 року був запроваджений голографічний захист митних декларацій на ввезення приватного автотранспорту та документів на переміщення вантажів по процедурі міжнародних дорожніх перевезень. Це дозволило уникнути спроб підробки документів та сприяло спрощенню та прискоренню процедур митного контролю. Також були введені «зелені» та «червоні» коридори в пунктах пропуску, що сприяло більш ефективному митному контролю товарів, що переміщуються через кордон. У цей період також відбулось відкриття вантажних митних комплексів у Шегинях, Сімферополі, Дніпропетровську, а наприкінці січня 2000 року був введений в дію новий митний комплекс Київської регіональної митниці, що став унікальним не тільки для України, але й для Європи.

З 1999 року Кабінетом Міністрів України було запроваджено режим сприяння для добросовісних суб'єктів підприємницької діяльності. Держмитслужбі було надано право не застосовувати деякі заходи нетарифного регулювання до товарів, які ввозяться підприємствами, що є прибутковими, не мають заборгованості за зовнішньоекономічними операціями та не мають порушень митного і податкового законодавства. Перелік таких підприємств визначається за погодженням з Державною податковою адміністрацією і Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції.

Наприкінці 2000 року - на початку 2001 року в усіх митних органах були введені єдині технології здійснення митного контролю при переміщенні суб'єктами ЗЕД товарів, предметів і транспортних засобів через автомобільні пункти пропуску, а також водним (морським, річковим і поромним) та авіаційним транспортом.

Для забезпечення організації контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, спрямованого на захист внутрішнього ринку від фальсифікованих та недоброякісних товарів, а також припинення безконтрольного вивезення аудіо-й відеопродукції та фонограм, у Держмитслужбі було створено спеціальний структурний підрозділ. В кожному митному органі були введені посади інспекторів по контролю за переміщенням таких товарів. З квітня 2001 року Держмитслужба за заявою правовласника здійснює захист його товарів шляхом недопущення імпорту або експорту їх підробок. Ведеться копітка робота з приєднання України до міжнародних конвенцій у галузі митної справи.

23 травня 2000 року Президентом України було підписано Указ «Про приєднання до Міжнародної Конвенції Всесвітньої митної організації про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 9 червня 1977 року» (Найробіська Конвенція). Це стало визнанням роботи Держмитслужби, і цей момент відзначено проведенням у травні 2000 року в Києві Дня відкритих дверей

Всесвітньої митної організації. Вперше день відкритих дверей був проведений поза межами штаб-квартири цієї авторитетної міжнародної організації.

Спільним наказом Держмитслужби і Міністерства транспорту та зв'язку України від 30 березня 2001 року було запроваджено Порядок взаємодії митниць і залізниць України при переміщенні через митний кордон товарів та інших предметів у вантажних залізничних поїздах. Це значно сприяло узгодженню дій митниць і залізниць під час проведення операцій з митного контролю й оформлення товарів.

5 квітня 2001 року був прийнятий Закон України «Про Митний тариф України». У його основу була покладена Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів. Закон встановив, що визначення нових та зміна діючих ставок ввізного мита здійснюється Верховною Радою України шляхом прийняття законів України з урахуванням висновків Кабінету Міністрів України.

У жовтні 2001 року Держмитслужбою було введено в дію Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення окремих транспортних засобів, що ввозяться громадянами на митну територію України. Цей порядок передбачав проведення митного оформлення та сплату митних платежів і податків безпосередньо в пунктах пропуску через державний кордон України.

Законом України від 13 вересня 2001 року було встановлено порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України.

3 листопада 2001 року було запроваджено Порядок реалізації положень Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП. Це сприяло вдосконаленню організації митного контролю за переміщенням товарів автотранспортом та прискоренню митного оформлення таких товарів.

17 травня 2002 року відповідно до Указу Президента України держава приєдналась до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та

кодування товарів (Женевська конвенція), що сприяло спрощенню митних процедур. Президентом України також підтримано ініціативу Держмитслужби та видано Указ від 4 липня 2002 року «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах» (Женевська Конвенція, 1982 року). Ці заходи спрямовані на узгодження та стандартизацію процедур контролю за переміщенням товарів через кордон та впровадження міжнародних стандартів для полегшення обміну товарами між країнами.

Підписаний 11 липня 2002 року новий Митний кодекс України визначав основи регулювання митних відносин в країні. Закріплення в ньому основних положень міжнародних конвенцій та угод у сфері митної справи, включаючи ті, до яких Україна мала намір приєднатися, сприяло гармонізації та вдосконаленню митного законодавства.

Також важливим кроком стало створення системи міжнародних співставлень даних митної статистики для найбільших торговельних партнерів України. Це сприяло підвищенню достовірності інформації та забезпеченню більш ефективного контролю за митними операціями. З розробленням типового протоколу взаємодії Держмитслужби з митними відомствами інших країн було встановлено чіткі процедури обміну інформацією та співробітництва в галузі митної справи.

Презентація Держмитслужби України в Європейських структурах у грудні 2002 року в Брюсселі свідчила про прагнення України до поглиблення співпраці з Європейськими установами в галузі митної справи. Інформування представників Європейського парламенту, фахівців Європейської Комісії та інших міжнародних організацій про діяльність митної служби, її досягнення та напрямки подальшого розвитку могло сприяти підвищенню рівня довіри та розуміння щодо митних процедур та політики України.

Обговорення питань надання допомоги Україні в розбудові державного кордону та митної інфраструктури свідчить про важливість співпраці в цих напрямках. Це може бути спрямовано на покращення контролю на кордоні,

оптимізацію митних процедур, а також на впровадження сучасних стандартів та технологій у митну діяльність.

У діяльності Держмитслужби України 2003 – 2004 роки характеризуються як період комплексного удосконалення та наближення стандартів до європейського і світового рівня. Протягом цього періоду були прийняті ряд заходів із забезпечення ефективної реалізації положень нового Митного кодексу України.

Одним із ключових кроків було завершення роботи з нормативно-правового забезпечення реалізації положень Митного кодексу. Це мало на меті створення більш чіткої та сучасної правової бази для митної діяльності, що відповідає міжнародним стандартам.

Також у цей період було проведено реорганізацію системи управління, зокрема, всі митниці були виведені з підпорядкування регіональних митниць та підпорядковані безпосередньо центральному апарату Держмитслужби. Це спрямовувалося на поліпшення координації та управління діяльністю митниць для більш ефективного функціонування системи в цілому.

П'ятий етап, який розпочався у 2004 році, був визначений активними зусиллями України у напрямку приєднання до Світової організації торгівлі (СОТ). На жаль, цей процес тривав досить тривалий час, і лише 15 травня 2008 року Україна остаточно досягла своєї мети та стала повноправним членом СОТ. Це приєднання відобразило наміри України стати частиною глобальної торговельної спільноти та дотримуватися міжнародних стандартів у сфері торгівлі.

У той же період була проведена чергова реорганізація структури митних органів. У 2008 році в Україні діяло дві регіональні (Київська і Енергетична) і 26 митниць, три департаменти, сім спеціалізованих митних установ і дві спілки. Це вказує на постійні зусилля країни у вдосконаленні та адаптації своєї системи митного контролю до міжнародних стандартів та вимог.

Шостий етап розвитку Держмитслужби включав низку законодавчих та організаційних змін, спрямованих на постійну реорганізацію організаційної

структури з метою знаходження оптимальної моделі. Також в рамках цього етапу розроблялися і впроваджувалися ряд законодавчих ініціатив.

Однією з ключових подій цього періоду було прийняття нової редакції Митного кодексу. Цей процес був досить складним, і багато змін, які були введені, пізніше скасовано у 2011 році. Однак кінцевий варіант Митного кодексу був сформований і прийнятий в редакції від 13 березня 2012 року, № 4495.

Також на цьому етапі відбулася реорганізація митної системи, що включала злиття органів контролю в сфері митної справи та оподаткування. Це призвело до створення нового органу виконавчої влади – Міністерства доходів і зборів України. Відповідний Указ Президента був підписаний 24 грудня 2013 року. Ці події є завершальною фазою шостого етапу розвитку митних органів незалежної України.

Після перемоги «Революції Гідності» та заяв нової влади про бажання знищити старі корупційні схеми, 1 березня 2014 року Міністерство доходів і зборів було ліквідоване рішенням Кабінету Міністрів України. На його базі відновлено Державну податкову і Державну митну служби, які підпорядковані Міністерству фінансів України.

Під час проведення засідання КМУ 27 травня 2014 року було подано інформацію, про те, що замість ліквідації Міністерства доходів і зборів України, цей орган буде перейменований на Державну фіскальну службу (далі – ДФС України). Останню пропонувалося підпорядкувати Міністерству фінансів України.

Державна фіскальна служба України (ДФС України) була утворена на базі Міністерства доходів і зборів України Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року.

ДФС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Державна фіскальна служба України (ДФС України) має повноваження, які можуть бути здійснені безпосередньо та через утворені в установленому порядку

територіальні органи. У складі ДФС України та її територіальних органах також функціонують підрозділи податкової міліції.

ДФС України є юридичною особою, у неї є власна печатка із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки та рахунки в органах Казначейства. Крім того, вона може утворювати колегію для погодженого вирішення питань.

Об'єднання повноважень податкової служби, митниці та фінансової міліції в ДФС України стало ключовим елементом реформи в системі контролю та адміністрування податків та мит.

У грудні 2018 року Кабінет Міністрів України прийняв рішення про реорганізацію Державної фіскальної служби (ДФС України) шляхом поділу на Державну податкову службу (ДПС України) та Державну митну службу (Держмитслужба). Положення про ці державні органи було затверджено 6 березня 2019 року.

Максим Нефьодов був призначений Головою Державної митної служби 5 липня 2019 року і приступив до виконання обов'язків Голови Держмитслужби 15 липня 2019 року. Юридична особа Державної митної служби була зареєстрована 18 липня 2019 року за адресою: Київ, вулиця Дегтярівська, 11г.

23 липня 2019 року Прем'єр-міністром України Володимиром Гройсманом було підписано розпорядження, яким було затверджено план заходів реформування органів, що реалізують податкову та митну політику. Цей план передбачав реформи в галузі оподаткування та митної справи в Україні.

2 вересня 2019 року Президент України В. Зеленський доручив запустити Держмитслужбу з 1 грудня 2019 року.

2 жовтня 2019 року Кабінетом Міністрів України було затверджено регіональну структуру. Митниць зменшилась кількість стало 16 з 26, та відокремили лабораторію та кінологічний центр. 24 жовтня призначено тимчасових виконувачів обов'язки для реєстрації юридичних осіб, 27 жовтня затвердили положення про регіональні органи митниці.

На початку 2020 року в Україні відбулася реформа в сфері митної служби. 16 жовтня 2019 року Кабінет Міністрів України затвердив проєкт закону, яким передбачалося об'єднання органів митниці у єдину юридичну особу.

8 грудня 2019 року відповідно до постанови Кабінету Міністрів України Держмитслужба здобула повноваження ДФС у митній сфері. Ця реорганізація була спрямована на покращення ефективності та координації роботи митниці в Україні.

Державна митна служба України є центральним органом виконавчої влади, і її ключова роль полягає в здійсненні діяльності відповідно до Конституції та законів України. Діяльність Держмитслужби підпорядкована та координується через Міністра фінансів та Кабінет Міністрів України. Ця служба відповідає за здійснення митного контролю, забезпечення виконання митних правил та процедур, а також за реалізацію інших функцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності країни. Реалізація державної митної політики включає в себе контроль за переміщенням товарів через митний кордон та збирання мита, боротьба з правопорушеннями.

Ця інформація підкреслює ключову роль Державної митної служби в реалізації митної політики та забезпеченні виконання відповідного законодавства в Україні.

РОЗДІЛ 2

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Сутність та зміст митної політики держави.

Концепція митної політики відображає загальні принципи та цілі, які можуть служити основою для формулювання стратегії у сфері зовнішньоекономічних відносин. Дійсно, митна політика грає важливу роль у створенні сприятливого середовища для розвитку національної економіки. Деякі ключові аспекти та переваги, які може надати ефективна митна політика, включають:

1. Стабільні та передбачувані правила, процедури у митній сфері дозволяють підприємствам планувати свою діяльність та інвестиції на довгострокову перспективу.

2. Справедлива та відкрита митна політика може стимулювати розвиток експортних галузей та підвищувати конкурентоспроможність вітчизняних товарів на світових ринках.

3. Збалансована митна політика сприяє інтеграції країни в світову економічну систему, сприяє укладанню міжнародних торгових угод і створює можливості для розширення зовнішньоекономічних зв'язків.

4. Співпраця в міжнародному вимірі дозволяє країні отримати доступ до ресурсів, досвіду та експертизи, сприяє покращенню економічної ситуації, створенню сприятливих умов для бізнесу та залученню іноземних інвестицій. Також це сприяє вирішенню спільних глобальних проблем, таких як торгівля, фінансова стабільність, зміни клімату та інші аспекти економічного та соціального розвитку.

5. Митна політика може застосовувати заходи захисту, спрямовані на підтримку внутрішнього виробництва та забезпечення конкурентоспроможності місцевих підприємств.

Успішна митна політика вимагає уважного врахування економічних, соціальних та політичних умов, а також гнучкості для адаптації до змін у світовій економіці.

Так, в більшості країн митна справа є виключною монополією держави. Це означає, що тільки державні органи мають право збирати мита та контролювати переміщення товарів через митниці. Відповідно, держава має виключне право встановлювати засади митної політики, визначати ставки мита, розробляти правила та процедури для здійснення митного контролю.

Щодо різноманітних визначень поняття «митна справа» в науковій літературі, може бути пов'язано з тим, що митна справа охоплює широкий спектр аспектів, таких як збір мита, митний контроль, митна статистика, митні правопорушення та інші аспекти, які можуть бути розглянуті з різних точок зору.

Різні автори та дослідники можуть висвітлювати різні аспекти цієї області в своїх визначеннях.

У будь-якому випадку, митна справа визначається законодавством кожної конкретної країни, і терміни та визначення можуть відрізнятися в залежності від національного законодавства та підходів до митної діяльності.

Державна митна справа здійснюється на основі таких принципів, як визначено в законодавстві:

- Україна на своїй території має виключне право встановлювати правила та здійснювати контроль;
- органи доходів і зборів України мають виключні повноваження щодо митної справи;
- законність та презумпція невинуватості. Вказує на важливість додержання законів та презумпції невинуватості у вирішенні митних питань;
- переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України за єдиним порядком;
- підтримка спрощеної та законної торгівлі для підприємств;
- визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання. Забезпечення рівних прав для всіх;
- захист прав та законних інтересів осіб;
- заохочення доброчесності. Спрямований на підтримку доброчесної поведінки у сфері митної справи;
- забезпечення гласності та прозорості у діяльності митних органів;
- відповідальність всіх учасників відносин, що регулюються Митним кодексом України (МКУ). Визначення відповідальності для всіх сторін, що взаємодіють в рамках митних відносин, відповідно до законодавства.

Ці принципи відображають основні цінності та підходи, які лежать в основі митної діяльності в Україні.

2.2. Тенденції розвитку митної політики України.

Зовнішньоекономічна діяльність тісно пов'язана з митною діяльністю та митною політикою країни. Митна політика визначає правила та умови, за

якими здійснюється митний контроль, регулюється ввезення та вивезення товарів через митний кордону в контексті зовнішньої торгівлі, митна служба виконує ряд важливих завдань:

1. Митне оформлення, забезпечення дотримання відомостей та документів, пов'язаних з транспортними засобами і товарами, що перетинають митний кордон.

2. Визначення ставок мита на різні види товарів, що ввозяться чи вивозяться.

3. Контроль за торгівлею з обмеженими товарами, регулювання ввезення та вивезення товарів, які можуть бути обмежені з певних причин, таких як здоров'я, безпека, екологія тощо.

4. Запобігання незаконному переміщенню товарів через митний кордон.

5. Митна політика може бути використана для заохочення експорту чи розвитку певних галузей економіки через встановлення певних пільг, стимулів.

Таким чином, митна політика не лише контролює та регулює зовнішню торгівлю, але й впливає на загальний економічний розвиток країни через створення сприятливих умов для міжнародної торгівлі та інвестицій.

Різні науковці можуть виділяти різну кількість та характеризувати різні аспекти функцій митної політики., А. Дубініна, С. Сорокіна, О. Зельніченко, В. Філатов: фіскальну, захисну та регулятивну. Дещо детальніший підхід до виділення функцій здійснює П. Пашко, визначаючи такі базові функції митної політики: фіскальну; економіко-регуляторну; захисну; контрольно-організаційну; інформаційно-статистичну; міжнародно-політичну.

Справді, підхід до класифікації функцій митної політики може різнитися в залежності від автора та його підходу до аналізу. Ось короткий огляд базових функцій митної політики, які були вказані вами та іншими науковцями:

1. Фіскальна функція. Полягає в зборі мита, тобто податків на товари, що ввозяться чи вивозяться, які становлять важливий джерело доходів для державного бюджету.

2. Захисна функція. Спрямована на захист внутрішнього виробництва від зовнішньої конкуренції. Це може включати встановлення митних бар'єрів для підтримки внутрішнього ринку та промисловості.

3. Регулятивна (економіко-регуляторна) функція. Регулювання економічних процесів через вплив на торговельні потоки, зокрема шляхом встановлення митних ставок та правил.

4. Контрольно-організаційна функція. Спрямована на здійснення контролю за виконанням митних правил та процедур, а також на організацію митного обслуговування.

5. Інформаційно-статистична функція. Включає збір та обробку інформації про зовнішньоторговельні операції для подальшого використання в аналізі та прийнятті рішень.

6. Міжнародно-політична функція. Спрямована на встановлення та утримання міжнародних відносин в галузі зовнішньої торгівлі та співпраці.

Кожна з цих функцій відіграє важливу роль у формуванні та реалізації митної політики, забезпечуючи ефективне функціонування митної системи та враховуючи різноманітні аспекти економіки та відносин держав на міжнародній арені.

Існують інструменти використовуються для ефективного здійснення фіскальної функції митної політики та забезпечення необхідних доходів для державного бюджету:

1. Стягування митних зборів на товари, які ввозяться чи вивозяться через митний кордон. Мито може бути залежне від різних факторів, таких як вид товару, країна походження, кількість тощо.

2. Податок (ПДВ) – податок на додану вартість, який обчислюється на різницю між вартістю виробленого товару та вартістю вхідних матеріалів та послуг, які використовуються для його виробництва. При переміщенні товарів через митний кордон, ПДВ може бути стягнутий на митниці.

3. Акцизний податок є одним із видів податків, який застосовується до певних видів товарів, споживання яких може призводити до негативних

соціальних або екологічних наслідків. Акцизи можуть бути стягнуті при їх ввезенні чи вивезенні через митний кордон.

Активний вплив держави та її компетентних органів на зовнішньоекономічні відносини – економіко-регуляторна функція митної політики. Ця функція має за мету регулювання зовнішньоторговельних операцій і формування сприятливих умов для національних інтересів та товаровиробників. Основні аспекти економіко-регуляторної функції митної політики включають:

1. Нормотворчість. Розробка та прийняття правових актів, таких як Закони України, що регулюють ставки мита, встановлюють умови вивозу та ввезення товарів, визначають процедури та правила митного контролю.

2. Митна справа. Здійснення практичних заходів, пов'язаних з митним оформленням товарів, збором митних платежів, контролем за вивозом та ввезенням товарів через митний кордон.

3. Введення нетарифних заходів. Крім митних зборів, держава може використовувати нетарифні заходи, такі як квоти, заборони, санкції тощо, для регулювання обсягів та напрямків зовнішньоторговельних операцій.

4. Міжнародно-правові зобов'язання. Врахування та виконання міжнародно-правових зобов'язань, які можуть включати угоди про вільну торгівлю, договори про уникнення подвійного оподаткування та інші міжнародні угоди.

5. Реагування на економічні та торговельні тенденції. Аналіз та впровадження змін у митну політику для адаптації до змін в економічних та торговельних умовах.

Ці заходи спрямовані на досягнення стратегічних цілей держави у сфері економіки та зовнішньої торгівлі, забезпечення конкурентоспроможності національних виробників та захисту національних інтересів.

Захисна функція митної політики має широкий спектр завдань та напрямків діяльності, виходячи за межі простої правоохоронної функції. Ця функція спрямована на захист інтересів держави від різних зовнішніх та внутрішніх

загроз, а також на забезпечення різних аспектів безпеки та порядку. Основні аспекти захисної функції митної політики можуть включати:

1. Національна безпека. Захист економіки та інфраструктури від зовнішніх загроз та небезпек.

2. Міжнародна безпека. Запобігання та виявлення перетинання митних кордонів для незаконних цілей, таких як контрабанда чи тероризм.

3. Суспільний порядок та моральність. Захист суспільного порядку та моральних норм шляхом контролю за переміщенням товарів, що можуть впливати на цінності та безпеку громадян.

4. Захист внутрішнього ринку. Запобігання діяльності, яка може шкодити внутрішньому ринку, такій як незаконна конкуренція чи контрабанда.

5. Захист прав інтелектуальної власності. Боротьба з порушенням прав на інтелектуальну власність при переміщенні товарів через кордон.

6. Боротьба з міжнародним тероризмом та злочинністю. Сприяння міжнародній безпеці та боротьба з транскордонною злочинністю.

7. Антимонопольна політика. Запобігання концентрації ринку та сприяння конкуренції.

8. Екологічна безпека. Захист довкілля та запобігання перетинанню кордонів для транспортування небезпечних речовин.

9. Антикорупційні заходи. Запобігання корупції в контексті митної справи та зовнішньоторговельних операцій.

10. Судово-експертна діяльність та інші аспекти правопорядку. Забезпечення судово-експертної діяльності та додержання законів при здійсненні митної справи.

Захисна функція митної політики є важливою для забезпечення стабільності, безпеки та ефективності зовнішньоторговельних операцій держави.

Контрольно-організаційна функція митної політики націлена на створення умов та порядків переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон, практична реалізація через проведення митного контролю та оформлення. Основні аспекти цієї функції включають:

1. Митний контроль. Здійснення перевірок для визначення законності та правильності декларування товарів при їх переміщенні через митний кордон. Це може включати фізичний огляд товарів та перевірку документації.

2. Оформлення дозвільних документів. Видача необхідних дозвільних документів для підтвердження права на переміщення товарів. Це може включати видачу митних декларацій, ліцензій та інших дозвільних документів.

3. Експлуатація митних складів. Контроль та регулювання роботи митних складів, де можуть зберігатися товари під час їх митного оформлення.

4. Погодження на відкриття вантажних митних комплексів. Організація та забезпечення відкриття вантажних митних комплексів для зручності та оптимізації процесу митного контролю.

5. Експертні дослідження. Організація та проведення експертних досліджень, які можуть бути необхідними для визначення характеристик товарів чи вирішення певних питань митного контролю.

6. Забезпечення застосування норм законодавства. Гарантування, що всі процедури та вимоги відповідають чинному законодавству, та здійснення відповідних заходів у випадку порушень.

7. Технічні засоби контролю. Забезпечення використання сучасних технічних засобів для ефективного та точного митного контролю, таких як системи відеоспостереження, сканери та інші технічні інновації.

8. Оптимізація системи митних органів. Розробка та впровадження ефективної системи управління митними органами для оптимізації роботи та забезпечення високого рівня координації.

Ці заходи спрямовані на забезпечення високої якості митного контролю та ефективного виконання завдань контрольно-організаційної функції у сфері зовнішньої торгівлі.

Функція, яка допомагає стежити за станом зовнішньоекономічних відносин, реагувати на зміни в економічному середовищі та розробляти ефективні стратегії для покращення роботи митної служби – інформаційно-статистична. Основні аспекти включають:

1. Електронне декларування. Впровадження систем електронного декларування, які дозволяють суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності подавати свої митні декларації в електронній формі через Інтернет.

2. Онлайн спілкування. Можливість проведення онлайн консультацій, спілкування та обміну інформацією між митницею та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

3. Електронні сервіси. Розробка та впровадження електронних сервісів для зручного та швидкого отримання різних дозвільних документів, інформації про стан митного оформлення, статистики та іншої важливої інформації.

4. Автоматизація обробки даних. Використання інформаційних технологій для автоматизації обробки та аналізу великих обсягів даних, які збираються під час митного контролю та оформлення.

5. Статистичне забезпечення. Збір, обробка та аналіз статистичних даних про зовнішньоторговельні операції для формування звітів та статистичної інформації.

6. Захист інформації. Забезпечення безпеки та конфіденційності інформації, переданої та збереженої в електронній формі, щоб уникнути несанкціонованого доступу та зловживань.

Інформаційно-статистична функція дозволяє оптимізувати процеси митного контролю, підвищує прозорість та швидкість обміну інформацією, а також сприяє вдосконаленню управління митними процесами та координації зовнішньоекономічної діяльності.

Функція митної політики міжнародно-політична є важливою для забезпечення ефективної міжнародної співпраці та інтеграції. Ця функція включає в себе ряд аспектів, спрямованих на розвиток та підтримку міжнародних відносин у сфері митної діяльності. Основні аспекти міжнародно-політичної функції включають:

1. Міжнародно-інтеграційний процес. Сприяння участі країни в міжнародних економічних та торговельних об'єднаннях та інтеграційних

процесах, таких як Всесвітня торговельна організація (ВТО) або регіональні митні союзи.

2. Міжнародно-правові заходи. Розробка та підписання міжнародних угод, конвенцій та протоколів з іншими країнами для регулювання питань митної справи та зовнішньоторговельних відносин.

3. Міжнародне митне співробітництво. Здійснення обміну інформацією та досвідом між митними службами різних країн, а також спільна розробка та впровадження стандартів та процедур.

4. Залучення допомоги. Пошук та отримання організаційної та фінансової підтримки від міжнародних організацій або країн-партнерів для розвитку та модернізації системи митної справи.

5. Участь у міжнародних ініціативах. Активна участь у міжнародних програмах та ініціативах, спрямованих на розвиток міжнародної торгівлі та поліпшення міжнародних економічних відносин.

Ці заходи спрямовані на підтримку відкритих та ефективних міжнародних торговельних відносин, сприяють розвитку економіки та спільному розвитку міжнародних стандартів у сфері митної діяльності.

РОЗДІЛ 3

ПУБЛІЧНО УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ТА ІННОВАЦІЇ В МИТНИХ ОРГАНАХ

3.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності митних органів та можливість впровадження інноваційних технологій.

Нормативно-правові акти, які регулюють митні питання:

- Конституція України – вона визначає загальні принципи та рамки функціонування держави, включаючи зовнішньоекономічні відносини та митну справу;

- Митний кодекс України (МКУ) – основний закон, який регулює питання митної справи в Україні. Він містить важливі положення про збирання мита,

контроль за переміщенням товарів через митний кордон та інші аспекти митної діяльності.

Інші закони України – додаткові закони, які деталізують або розширюють положення Митного кодексу та регулюють конкретні аспекти митної справи.

Міжнародні договори, на які Україна надає згоду на обов'язковість Верховною Радою України, є складовою частиною правової системи країни. Ці міжнародні зобов'язання можуть включати положення, які стосуються митної політики та процедур.

Виходячи з вищесказаного, зобразимо систему митного законодавства схематично (табл. 2).

(МК) Митний кодекс України	(КУ) Конституція України	Податковий кодекс України
(ЗУ) Закони України в сфері регулювання митної справи	МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО	Закони України в сфері оподаткування
Постанови Кабінету Міністрів України з питань митного регулювання		Нормативно-правові акти інших державних органів влади з питань митної справи
Укази Президента України з питань митного регулювання	Міжнародні конвенції, угоди, договори та правила	Нормативно-правові акти Міністерства доходів і зборів України з питань митної справи

Табл. 2. Основні положення системи митного законодавства в Україні

Визначені в міжнародній практиці форми декларування товарів, методи визначення митної вартості товарів, системи класифікації та кодування товарів, а також системи митної статистики використовуються в митній справі України. Це сприяє вирівнюванню та взаєморозумінню в міжнародних торговельних відносинах.

Основні аспекти державної митної справи в Україні, такі як правовий статус органів доходів і зборів, митна територія та митний кордон України, процедури митного контролю та митного оформлення товарів, митні режими, умови їх застосування, заборони та обмеження ввезення та вивезення товарів,

митні платежі, митні пільги і інші аспекти, визначаються відповідно до внутрішнього законодавства України, зокрема, Митного кодексу України та інших законів. Це забезпечує правову підтримку та регулювання митної діяльності в країні.

1) Досягнення доброчесності у роботі Митної служби шляхом жорстких антикорупційних заходів.

2) Досягнення єдиного для всієї країни підходу до митного оформлення товарів.

3) Досягнення узгодженості з митним законодавством Європейського Союзу (ЄС).

4) Удосконалення робочих процесів і якості роботи Держмитслужби, зокрема за допомогою:

- розширення сфери дії домовленостей про авторизованих економічних операторів (АЕО);

- удосконалення управління ризиками;

- посилення боротьби з контрабандою;

- запровадження спільного контролю на західному кордоні та обміну митними даними.

Прискорена підготовка до вступу в Європейський Союз (ЄС) є стратегічно важливою для України, і митна служба відіграє ключову роль у цьому процесі. Досягнення вимог та стандартів ЄС в області митної справи має велике значення для подальшого інтегрування України у європейський економічний простір. Інтеграція з митними процесами та системами ЄС сприятиме покращенню ефективності та прозорості митної діяльності в Україні, сприяючи її економічному та торговельному розвитку.

Новий Голова Держмитслужби та інші керівники мають бути обрані на основі вдосконалених та більш прозорих процесів у рамках нового стратегічного підходу. У зв'язку з цим Верховна Рада України зараз розглядає новий

законопроект, спрямований на реформування Держмитслужби шляхом внесення змін до Закону про Державну митну службу, в яких детально прописано процес конкурсного відбору найбільш достойних кандидатів. Згідно із цим законопроектом, новий Голова буде підпорядкований безпосередньо Прем'єр - Міністру та матиме широкі повноваження у виборі керівних посадовців Держмитслужби та в її управлінні. Нові поправки передбачатимуть тестування та одноразову перевірку кваліфікації, доброчесності та якості роботи працівників Митної служби. Держмитслужба зробила свій внесок у підготовку цього законопроекту, в тому числі стосовно перевірок кваліфікації, доброчесності та якості роботи працівників Митної служби.

Пропозиції Держмитслужби стосуються також інших питань - таких, як підвищення заробітної плати, ротація митних службовців, формування кадрового резерву, впровадження компетентного управління персоналом, запровадження Дисциплінарного кодексу для митних органів та інші антикорупційних заходів, в тому числі перевірок на поліграф.

Слід розглянути шляхи поліпшення правозастосовних спроможностей Держмитслужби. Важливим напрямком роботи є посилення безпекової функції Держмитслужби. Цьому має сприяти підсилення спроможності Держмитслужби щодо адміністративних розслідувань та початкових кроків кримінальних розслідувань. Наразі Верховна Рада розглядає встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду товарів, зокрема підакцизних. Надання митним органам права проводити оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із контрабандою, є важливим елементом боротьби з незаконними діями у сфері митної справи. Такі повноваження дозволяють митним органам більш ефективно виявляти, припиняти та розслідувати порушення митних правил та злочини, пов'язані з митними операціями. Деякі підприємці занепокоєні такими змінами і побоюються, що Держмитслужба зловживатиме своїми збільшеними повноваженнями.

У рамках цих планів реформування передбачається перегляд інституційної спроможності Держмитслужби. Це включає перегляд організаційної структури та посилення в Держмитслужбі функцій аудиту. Приведення організаційної структури Держмитслужби у відповідність до її функцій та ефективна система внутрішнього аудиту можуть сприяти підвищенню оперативної спроможності Держмитслужби. Поліпшення роботи прикордонних пунктів пропуску розглядається в контексті створення «смуг солідарності».

Вислів «рятувальний круг української економіки – ключ до глобальної продовольчої безпеки» вказує на важливу роль України у виробництві продовольства і її внесок у глобальну продовольчу безпеку.

Для України життєво важливо тримати свої торгові шляхи відкритими, щоб товари могли текти в обох напрямках. Агресивна війна росії проти України з лютого 2022 року заблокувала цей потік.

У травні 2022 року було запущено План дій «Солідарність смуг» щодо створення альтернативних логістичних маршрутів залізничними, автомобільними та внутрішніми водними шляхами, відомими як «Солідарність».

Ключові події

1. Червень 2022.

Нові договори про автомобільний транспорт між ЄС, Україною та Республікою Молдова, які спрощують умови перевезення автомобільним транспортом між цими країнами. Ці угоди можуть включати положення, що дозволяють перевізникам транзитувати та працювати на територіях один одного без необхідності отримання додаткових дозволів.

Такі договори можуть бути спрямовані на полегшення перевезень, покращення торгівлі та зміцнення економічних відносин між підписантами. Вони можуть також включати положення про співпрацю у сфері транспортної інфраструктури, безпеки на дорогах та інші аспекти автомобільного транспорту.

2. Липень 2022.

Розширення транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) на Україну та Молдову є важливим кроком у розвитку та забезпеченні ефективного

та інтегрованого транспортного сполучення в цих регіонах. TEN-T є ключовою ініціативою Європейського Союзу, спрямованою на поліпшення інфраструктури та забезпечення зручного та безпечного транспортного сполучення між країнами.

3. Грудень 2022

Важливий крок у розвитку військової мобільності та зміцненні інфраструктури на смугах солідарності в Німеччині, Польщі та Румунії. Інвестування 220 мільйонів євро в ці проекти свідчить про зобов'язання країн покращувати та модернізувати інфраструктуру для підтримки обороноздатності та забезпечення ефективності військових операцій.

Ці інвестиції можуть включати в себе розвиток та модернізацію автомобільних та залізничних маршрутів, аеродромів та інших транспортних вузлів, що важливо для оперативного пересування військ та обладнання. Такі заходи сприяють не лише військовій мобільності, а й можуть мати позитивний економічний вплив на регіони, де здійснюються ці інфраструктурні розвиток.

4. Червень 2023.

Асоціація України до програми ЄС з фінансування інфраструктури - Об'єднання Європи, що дозволяє Україні подавати заявку на фінансування ЄС у транспортній, енергетичній та цифровій сферах - для поліпшення зв'язків між ЄС та Україною. Аналогічна угода була підписана між ЄС і Республікою Молдова в травні 2023 року.

Інвестування €250 млн. в 9 проектів «Солідарності» для поліпшення транскордонних зв'язків між Україною, Молдовою та ЄС є важливим кроком для підтримки інфраструктурних змін та розвитку в регіоні. Ці інвестиції можуть призвести до численних позитивних ефектів:

- модернізація транспортної інфраструктури. Інвестиції в транспортні проекти дозволять модернізувати дороги, залізниці, порти та інші транспортні засоби, поліпшуючи їхню безпеку, ефективність та екологічні показники;

- збільшення транскордонного співробітництва. Проекти «Солідарності» сприяють покращенню транскордонних зв'язків, що сприяє ефективнішому обміну товарами, послугами та ідеями між країнами;
- розвиток торгівлі та економічного співробітництва. Покращена транспортна інфраструктура сприятиме розвитку торгівлі та економічного росту, забезпечуючи підприємствам швидкий та ефективний доступ до ринків;
- залучення інвестицій. Розвиток інфраструктури може залучити нові інвестиції та підтримати створення робочих місць;
- підтримка соціального та культурного обміну: Зручний транспортний доступ сприяє легшій взаємодії між людьми, сприяючи соціальному та культурному обміну.

5. Липень 2023.

Нове дослідження залізничних сполучень ЄС з Україною та Молдовою передбачає як перший крок до встановлення європейського сполучення колії з Кракова/Катовіце (Польща) до Львова (Україна), а також з Ясси (Румунія) до Кишинєва (Молдова).

Агресія РФ призвела до руйнування та закриття північних, східних та південних пунктів пропуску, різкого збільшення руху через кордони з країнами ЄС та створила черги у прикордонних пунктах пропуску; на зростання черг вплинула обмеженість спроможностей правозастосування та контролю. ЄС виділив фінансування для вирішення цієї проблеми шляхом поліпшення під'їзних доріг і створення кращої інфраструктури контролю (терміналів для вантажних автомобілів) у пунктах пропуску. Для вирішення проблеми черг у пунктах пропуску слід переглянути плани та пріоритети щодо використання цього фінансування, а також запропоновані схеми нових зон контролю, та обрати їх найкращі варіанти, що визначатимуть майбутню методологію прикордонного контролю (див. також у Розділі IV нижче щодо спільного контролю).

Реформування Митної служби у Плані відновлення України. Сім основних викликів у виконанні завдань митної служби визначені:

- відсутність єдиного підходу до митного оформлення товарів у різних митницях на території України;

- несприятливі й непередбачувані умови для зовнішньоекономічної діяльності та для національного виробника; довгий час, необхідний для митного оформлення, та низька пропускна здатність прикордонних контрольних пунктів;

- нова комп'ютеризована транзитна система (NCTS) є міжнародною системою, яка застосовується для спрощення та автоматизації процедур транзиту при переміщенні товарів через митний кордон. Участь в такій системі вимагає від країни відповідності нормам;

- митне законодавство України не гармонізоване із законодавством ЄС, що сповільнює європейську інтеграцію та вступ до ЄС;

- інфраструктура та рішення інформаційних технологій, які не відповідають вимогам електронної митниці та плану MASP- C (Багаторічний стратегічний план для митних органів ЄС)⁷, надмірна бюрократизованість процесів;

- збільшення обсягів нелегально ввезених товарів, переміщення комерційних товарів під виглядом гуманітарної допомоги; значний обсяг контрафактної продукції, що гальмує зацікавленість інвесторів;

- корумпованість та недостатній професійний рівень працівників митниць.

Відповідно до цих викликів запропоновано конкретні цілі, задачі та дії з поетапним впровадженням у три етапи.

1. Єдиний підхід в митному оформленні товарів митними органами України.

Ця мета є критично важливою, однак запланованих заходів недостатньо для досягнення цієї мети. Проблема сягає корінням у встановлений раніше принцип оперативної незалежності митних регіонів і митниць, що є перешкодою для уніфікованого застосування Митного кодексу України. В межах даної цілі

передбачено заходи, спрямовані на покращення роботи митної служби шляхом створення та функціонування підрозділів митної компетентності, які допомагатимуть місцевим митницям у виконанні деяких або всіх митних процедур. Вони мають підвищити якість рішень у найскладніших митних сферах, таких як оцінка, класифікація та правила щодо походження товарів. Добре працюючі підрозділи митної компетентності управлятимуться з центру, але експерти цих підрозділів можуть бути розміщені де завгодно на території країни, щоб бути ресурсом підтримки для місцевих митників. Інші форми підсиленого нагляду з боку центрального апарату МВФ та підтримка роботи місцевих фахівців також сприятимуть виконанню цієї задачі. Цього можна досягти за рахунок посилення відповідальності (встановлення показників і звітування по них місцевими митницями, нагляд з боку вищих та місцевих керівників, управління якістю, перевірки, внутрішні аудити тощо), а також кращого управління людськими ресурсами (призначення на посади навчання та заохочення).

Підтримка роботи місцевих митниць може включати:

- створення більш детальних стандартних операційних процедур у критично важливих питаннях - таких, як оцінка, класифікація, визначення походження, митний пост-аудит, фізичний контроль, розслідування тощо;
- автоматизовану підтримку в ІТ-системах, як-от регулярно оновлювані автоматизовані бази порівняльних даних про вартість та винесені рішення у схожих випадках.

Сприятливі умови для зовнішньої торгівлі та національного виробника, скорочення термінів митного оформлення, збільшення пропускнуої спроможності прикордонних пунктів пропуску.

Ця вельми складна мета вимагає злагодженої, простої та швидкої роботи митниці з мінімальними витратами, але найвищим рівнем передбачуваності, відповідальності, надійності та ефективності. Досягти цієї мети допоможуть такі дії, як:

- підвищення ефективності автоматизованої системи управління ризиками (ARMS або ASUR);
- пришвидшення контролю на прикордонних контрольних пунктах доріг;
- уважність до клієнтів;
- надання спрощень і полегшень сумлінним торговим підприємствам;
- впровадження стандартів ЄС. Важливо, щоб ці складові компоненти були розбиті на більш детальні заходи.

2. Поліпшення пропускної спроможності пунктів перетину кордону шляхом модернізації інфраструктури та спеціалізації має здійснюватися у співпраці з державними органами сусідніх країн і з урахуванням наближення вступу до ЄС. Слід реалізовувати й інші корисні заходи. Хоча статус авторизованого економічного оператора (АЕО) з усіма його перевагами має надаватися лише справді надійним і сумлінним торговим підприємствам, використання NCTS слід розглядати не як привілей, а як стандартну систему для контролю нормальної торгівлі. Розширення сфери застосування АЕО значно сприяє торгівлі та вивільнює ресурси Держмитслужби для аналітичної роботи з метою більш якісного управління ризиками. Крім того, проведення періодичних досліджень тривалості часу до випуску вантажів за однаковою методикою допоможе зрозуміти тенденції щодо тривалості оформлення та тривалості чекання в чергах. Рекомендується вимірювати як тривалість оформлення, так і тривалість чекання, і не лише щодо митного контролю, але й всіх інших організацій, що працюють на прикордонному контролі, включаючи суб'єктів приватного сектору (наприклад, митних брокерів та перевізників). Однак скорочення часу оформлення не може б досягатися за рахунок зниження ефективності контролю та не може бути пріоритетною метою, поза розумних меж часу, потрібного на оформлення. Так само не можна поступатися в питанні створення власних спроможностей для контролю всіх аспектів оформлення вантажів і просто покладатися на інформацію від інших митних служб, з якими домовлено про співпрацю. Домовленості про співпрацю слід використовувати для найбільш проблемних і складних ситуацій, а також для вирішення задач

управління ризиками. Стосовно країн ЄС систематичний обмін інформацією з митних декларацій не дозволяється. Однак отримання попередніх повідомлень про вантажі від перевізників та імпортерів є важливим джерелом інформації, що дозволяє заздалегідь оцінити ризики до прибуття вантажу. Держмитслужба не має відповідати за створення державних центрів інтермодальної логістики, окрім тих, що знаходяться в пунктах перетину кордону. Митне оформлення повинно відбуватися в головних логістичних центрах, де митниця повинна мати обладнані місця для перевірок та надавати відповідні послуги. Митні органи також можуть використовувати мобільні групи та проводити фізичний огляд вантажу на складі постачальника логістичних послуг, де є приміщення для розвантаження та проведення перевірки. Цей варіант може бути особливо привабливим для великих компаній (сертифікованих АЕО), які зможуть доставляти вантаж безпосередньо на свій склад без необхідності фізичного пред'явлення товару на місцевій митниці.

3. Відповідність процедур транзиту в Україні (NCTS).

Після приєднання України до Інтерлакенських угод у жовтні 2022 року метою має стати якнайширше впровадження нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). Дотримання цих норм має відповідати букві та духу Інтерлакенських угод, із використанням позитивного досвіду митних служб інших Договірних Сторін. Хоча кількість транзакцій із застосуванням NCTS наразі зростає, початок її застосування був повільний, і слід докласти всіх зусиль, щоб включити до системи якомога більше операторів. Це підвищить ефективність контролю та прискорить оформлення не лише для Держмитслужби, а й для митних служб країн ЄС.

4. Процес приведення митного законодавства України до відповідності законодавству ЄС відбувається в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Важливою метою є розробка та ухвалення нового Митного кодексу України. Але встановлений термін до кінця 2023 р. є дуже коротким. ПВУ мало каже про те, як митне законодавство буде приведено

у відповідність із законодавством ЄС. Він говорить про дуже загальні дії, але не надає дорожньої карти до цієї важливої мети.

5. Розробка та впровадження нових ІТ-систем у середньостроковій перспективі на основі відповідності ІТ-рішень та інфраструктури до стандартів електронної митниці та MASP-C.

Перш, ніж розробляти нову ІТ-систему української митниці, треба провести серйозний перегляд, спрощення та узгодження основних бізнесових процесів. Жоден великий проект комп'ютеризації не може замінити цю роботу. Комп'ютеризація збільшить громіздкі процеси з дублюванням функцій. Використання стандартів ЄС, таких як електронна митниця і MASP-C має принципову важливість для забезпечення сумісності з системами ЄС і впровадження законодавчих норм ЄС. Визначення пріоритетних підпроектів у ході виконання принесе додаткову економію, покращить доходи бюджету та сприятиме розвитку торгівлі.

1 жовтня 2022 р. Україна приєдналася та почала застосовувати (NCTS).

6. Зменшення кількості нелегально ввезених товарів та обігу контрафактних товарів.

Зміцнення правозастосовної спроможності Держмитслужби є ключовим для виконання її основних функцій. Це теж дуже складна мета, яка охоплює багато задач - від посилення безпосереднього контролю декларацій і фізичних перевірок товарів на кордоні до санкцій і штрафів, розслідувань та притягнення до судової відповідальності у випадках великомасштабного торгового шахрайства. Для цього є необхідність підсилити спроможності Держмитслужби такими шляхами:

- зміни законодавства, наприклад, криміналізації контрабанди підакцизних і звичайних товарів, надання ДМС повного спектру інструментів правозастосування, включаючи кримінальні розслідування, забезпечення тісної співпраці та обміну інформацією з іншими державними органами, в тому числі з системами ЄС, реформування системи штрафів і санкцій, включаючи правила конфіскації товарів, з урахуванням нещодавнього рішення Конституційного суду,

- краще забезпечення неінтрузивними засобами митного контролю;
- підвищення кваліфікації, досвіду та впевненості митних службовців у правозастосовних діях.

7. Розширення міжнародного митного співробітництва, підвищення професійної кваліфікованості, боротьба з корупцією в митних органах.

Діяльність стосовно цієї мети має бути зосереджена на боротьбі з корупцією. Міжнародна співпраця, вивчення практики та досвіду інших митних служб ЄС можуть мати пріоритетне значення у пошуку іновативних ідей для вирішення поставлених задач. Пріоритетами мають бути: оновлення Антикорупційної програми Держмитслужби, регулярне оновлення матриці ризиків щодо національних та місцевих ризиків, визначення ефективних рішень та забезпечення їх ефективної реалізації шляхом розробки програм та інструментів. Результати цієї роботи можуть покращитися завдяки використанню існуючих програм ВМО (Всесвітньої митної організації) та участі у спеціалізованих митних антикорупційних програмах. Збільшення заробітної плати митним службовцям відповідно до зростання професійних та етичних стандартів і більш ретельного дотримання таких стандартів може бути важливим компонентом таких змін. Запорукою успіху буде повна реалізація Антикорупційної програми Держмитслужби та забезпечення державної та громадської (тобто, з боку підприємців) підтримки для збалансованого підвищення і рівня оплати праці, і доброчесності працівників Держмитслужби.

У червні 2023 р. технічна місія ВМО (Всесвітньої митної організації) підготувала доповідь про антикорупційні заходи в Держмитслужбі. Робочій групі було повідомлено, що рекомендації з цієї доповіді будуть використані у роботі Держмитслужби.

Оцінка митної складової у Дорожній карті з підготовки НСД Очікується, що НСД буде спрямовувати реформування з метою створення надійних та спрощених митних процедур і їх ефективного адміністрування. Більш конкретно, НСД здійснюватиме важливу державну політику щодо мобілізації доходів, керуватиме поступовим наближенням та впровадженням ключових

стандартів митного адміністрування ЄС у рамках підготовки до вступу до ЄС, а також виконуватиме зобов'язання України, взяті згідно з (MEFP-Меморандум про економічну та фінансову політику), та пов'язані із механізмом розширеного фінансування (EFF), погодженим з МВФ. Проект Дорожньої карти з підготовки НДС охоплює три теми митної політики та п'ять стратегічних тем митного адміністрування. Насправді, три теми митної політики поєднують в собі політичні питання та адміністративні заходи. Це підкреслює необхідність чіткого розмежування політичних і адміністративних функцій і обов'язків. Проте зв'язки між політикою та адмініструванням, а також постійна підтримка та зворотній зв'язок є принципово важливими елементами відносин між Міністерством фінансів України (політика) та Держмитслужби (адміністрування).

1. Розрахунок митних зборів – План дій щодо вдосконалення оцінки, класифікації, визначення походження та інших характеристик товарів.

Заниження вартості імпортованих товарів залишається найбільш очевидною формою шахрайства та перешкодою для збільшення надходжень від митних зборів. Схеми шахрайства розробляються з використанням лазівок у законодавстві, яке надає митній службі достатні повноваження для ефективної боротьби з такими схемами. Серед причин цієї ситуації - обмежений час для митного оформлення імпорту (до 4 годин) і поганий доступ до інформації про ринкові ціни для перевірки фактичної вартості товарів. Держмитслужба намагалася налагодити обмін інформацією з деякими країнами – експортерами, щоб порівнювати експортну вартість товарів із заявленою імпоротною вартістю в Україні. Однак це рішення не працює для всіх країн через законодавчі обмеження щодо обміну інформацією. Співробітники Держмитслужби, маючи обмежені правоохоронні повноваження, не можуть зібрати докази по справах шахрайства чи контрабанди у великих розмірах. Митне шахрайство та контрабанда не криміналізовані, тому в таких випадках немає інструментів для кримінального розслідування та притягнення до судової відповідальності. Законопроект щодо криміналізації окремих видів великомасштабної контрабанди все ще перебуває на законодавчому розгляді. Під час воєнного стану

деякі заходи митного контролю, такі як митний пост-аудит, були призупинені (але очікується їх відновлення). Усі ці обставини не сприяли ефективній боротьбі з митним шахрайством. Зниження вартості, а також неправильна класифікація та інші елементи, що впливають на розрахунок митних зборів, були визначені як проблеми, що потребують вирішення в НСД.

2. Пільгове оподаткування імпорту та звільнення від сплати.

Існує багато винятків, які звільняють від сплати мита, що негативно впливає на обсяг митних надходжень, і немає офіційної ініціативи щодо впровадження контролю за такими пільгами (наприклад, процедур щодо «кінцевого використання»). Під час війни було запроваджено багато звільнень від сплати мита, які вважаються лазівками через очевидні труднощі для митної служби у здійсненні контролю за фактичним використанням імпортованих товарів і матеріалів. У будь-якому випадку недоотриманий дохід від митних надходжень слід регулярно (принаймні раз на рік) оцінювати для порівняння обсягу недоотриманих коштів з очікуваним позитивним впливом додаткової економічної діяльності. Як частина заходів митної політики напередодні вступу до ЄС, звільнення від сплати мита та зниження мит мають бути узгоджені з вимогами ЄС. Метою має бути зменшення кількості та обсягу винятків та створення системи їх контролю, узгодженої в рамках переговорів про вступ до ЄС. Запровадження нових винятків має бути лише тимчасовим, із автоматичним відновленням стандартного розміру мита через визначений період. Наскільки можливо, винятки мають бути сформульовані у термінах Гармонізованої системи, внесені в спеціальну базу даних, пов'язану із загальними митними процедурами, а кінцеве використання контролюватиметься періодично та після завершення проекту місцевою митницею, якщо звільнення від сплати мита пов'язане з певною умовою кінцевого використання.

Гармонізована система (HS) є стандартизованою міжнародною системою для класифікації товарів. Вона була розроблена Всесвітньою митною організацією (WCO) та впроваджена в 1988 році. Головна мета HS - створення єдиної системи класифікації товарів для всіх країн-учасниць. Використання

Гармонізованої системи допомагає врегулювати міжнародний торговий обмін та сприяє співробітництву між різними країнами.

3. Гармонізація митних процедур між Україною та ЄС.

Україна має продовжувати наближення свого законодавства до ЄС, а митна політика має бути повністю узгоджена з політикою ЄС. Хоча проект ПВУ не підкреслив і не деталізував зусилля, необхідні для інтеграції в ЄС - це мета, яка має визначати реформування митної служби на найближчі роки. Дорожня карта передбачає, що треба проаналізувати гармонізацію митного законодавства України із законодавством ЄС (стосовно результатів, перспектив та проблемних питань) та розробити проект нового Митного кодексу. Оскільки інтеграція з ЄС має стати пріоритетом митної політики в найближчі роки, гармонізація законодавчої бази є ключовим завданням і першим кроком, який потребує подальшого уточнення та узгодження за допомогою експертів ЄС. НСД має надати чітку дорожню карту щодо досягнення цієї важливої мети.

4. Митне адміністрування та митний пост-аудит.

Низьке використання митною службою функції пост-аудиту, яка було навіть призупинено через воєнний стан, створює додаткове навантаження на митницю при перевірці окремих імпорتنих операцій у режимі реального часу. Метою пост-аудиту є перевірка дотримання митних правил шляхом періодичної перевірки записів і систем імпортера. Перевіряються ті елементи, які можна досліджувати лише по записах і які не обов'язково потребують фізичної присутності аудиторів (наприклад, класифікація, оцінка, визначення країни походження тощо). Система аудиту має бути здатною автоматизувати процес профілювання ризику та вибіркової, з метою виявлення кандидатів на аудит з найвищим ризиком. Окрім митного пост-аудиту, слід вивчити можливість застосування інших, менш трудомістких способів перевірки дотримання митних правил, щоб заохотити компанії до самоперевірок. Наприклад, імпортерам можуть надсилатися автоматичні сповіщення, коли виявляється ризик заниженої вартості товарів. Такі попередження та нагадування можуть ще більше покращити добровільне дотримання правил, і цей підхід слід враховувати при

розширенні програми АЕО. Після запровадження нових, більш ефективних правил митного пост-аудиту імпортери будуть зацікавлені в можливості добровільно розкривати помилки в деклараціях.

5. Митне адміністрування та організація та управління ресурсами Держмитслужби України.

За останні десять років у реформуванні української митної служби було більше невдач, ніж досягнень. Невдале об'єднання податкових і митних органів, подальший їх розділ, недоліки в управлінні, брак ресурсів і негативні наслідки війни призвели до того, що митне адміністрування зупинилося та стало на перешкоді стратегічного розвитку митної служби. Нестабільність вищого керівництва митної служби створила несприятливе робоче середовище, яке разом із корупцією та низькими зарплатами негативно вплинуло на репутацію та роботу митних органів. Це, у свою чергу, заважає зусиллям Держмитслужби наймати на роботу випускників університетів або професіоналів з інших сфер. Невизначеність призвела до неефективних рішень через брак повноважень та відсутність чіткої візії у керівників Держмитслужби. У цьому контексті слід посилити інституційну спроможність Держмитслужби шляхом заповнення посад вищого керівництва та визначення конкретних цілей і повноважень для реалізації задач її реформування. В НСД має бути передбачено відповідальність вищого керівництва за повну реалізацію антикорупційної програми. Це має вирішальне значення для зміцнення довіри до Держмитслужби – найвпливовішого чинника її успішного реформування.

Зусилля щодо покращення роботи митної служби та її прозорості в усіх аспектах сприятимуть реалізації задач митної політики НСД. Необхідно визначити чіткий механізм запровадження посадових окладів митників на рівні, який забезпечує високу якість роботи та сумлінність персоналу Держмитслужби.

6. Митне адміністрування та розвиток інформаційних та цифрових технологій в Держмитслужбі.

Стратегія інформаційних технологій має відображати цілі, визначені у НСД. Поточні пріоритети необхідно переглянути, щоб вказати пріоритетність вимог гармонізації з ЄС.

Тема митного адміністрування та обмін інформацією для потреб Держмитслужби.

Зусилля з налагодження обміну інформацією з державами- членами ЄС не дадуть результатів, якщо не усунути правові перешкоди. В ЄС дані митних декларацій вважаються конфіденційними та захищені відповідними законами. У Митному кодексі Союзу немає правової основи для структурованого обміну даними митних декларацій з третіми країнами, і митним органам держав-членів не дозволяється передавати таку інформацію. Немає підстав вважати, що законодавство ЄС у цій сфері буде пом'якшено, оскільки є тенденція до посилення правил захисту даних. Інформація, яка може надаватися - це загальна статистика Євростату на його веб-сайті.

7. Митне адміністрування та правозастосовні функції Держмитслужби.

Серйозним недоліком є відсутність кримінальної відповідальності за контрабанду та митне шахрайство. Брак правозастосовних повноважень у Держмитслужбі України ускладнює ефективну протидію масштабному митному шахрайству. Успішні розслідування мають призвести до стягнення неотриманих надходжень та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, незалежно від їх матеріальної форми. Крім того, правопорушення має бути припинено, а порушників притягнуто до відповідальності. Законопроектом №5420, ухваленим Верховною Радою у першому читанні 13 липня 2021 року, пропонується встановити кримінальну відповідальність за контрабанду товарів і контрабанду підакцизних товарів, а також за недостовірне декларування товарів. Ухвалення таких законодавчих змін було визнано невідкладним. Однак ця невідкладність не реалізувалася; законодавець опрацює той законопроект без видимого прогресу. Встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду та пов'язані з нею злочини, а також підготовка Держмитслужби до проведення досудових розслідувань мають надзвичайну важливість. Робоча

група підкреслює важливість необхідної підготовчої роботи до цього, включаючи потребу у фінансуванні. Навіть якщо досудовим розслідуванням займатиметься Бюро економічної безпеки, митники перебувають на місці злочину, і їх треба навчити збирати докази та ловити злочинців на гарячому, щоб притягати їх до кримінальної відповідальності.

Інноваційні технології, які варто запроваджувати та вдосконалювати в діяльності митних органів.

1. Досягнення доброчесності у роботі митної служби шляхом жорстких антикорупційних заходів.

Антикорупційна програма Держмитслужби надзвичайно деталізована, і в ній не помітно пріоритетних напрямків. Основним джерелом ризику вважаються нечесні митники, іноді через недостатню обізнаність, а також через свої дискреційні повноваження. Це є внутрішні недоліки, а першопричини корупції не названі. Експерти не висловили припущення про те, що посадовці митної служби мають надмірні дискреційні функції. Прагнення усунути дискреційні рішення ґрунтується на недовірі до митників, що не мотивує посадовців нести відповідальність за свої рішення. Натомість слід встановити сфери ризиків у робочих процесах, назвати пріоритети та визначити належні заходи для усунення цих ризиків. Довгостроковою метою має бути повністю надійний митний персонал, якому надані достатні повноваження для прийняття рішень. В Антикорупційній програмі Держмитслужби практично відсутня тема управління, і не йдеться про розвиток відповідних управлінських навичок. Оскільки корупція є наслідком відсутності поваги до моральних цінностей, керівництво митниці повинне перш за все мати високі власні морально-етичні стандарти, а також докладати зусиль, щоб поширити їх на керівництво середньої ланки та більшість співробітників митної служби. Таким чином, корінні причини корупції в Держмитслужбі краще долати шляхом визначення відповідальності посадових осіб за реалізацію Антикорупційної програми, покращення оцінок діяльності вищих керівників митних органів, надання митним органам більших повноважень для боротьби з корупцією. На підставі аналізу реалізації

антикорупційних заходів мають бути сформульовані пропозиції щодо підвищення їх ефективності. Рекомендується визначити пріоритетні заходи антикорупційної реформи шляхом вибору двох - трьох сфер для покращення, а також встановити ключові показники на стратегічному рівні для вимірювання загального прогресу, особливо якості роботи вищого керівництва.

Адекватна оплата праці, підвищення заробітної плати митників до рівня оплати праці в аналогічних державних органах України та забезпечення достатньої матеріально-технічної бази є складовими елементами шляху побудови ефективного антикорупційного механізму в Держмитслужбі. Ці важливі кроки дозволять Держмитслужбі провести оновлення кадрів, при цьому зберегти цінних та професійних працівників.

2. Досягнення єдиного для всієї країни підходу до митного оформлення товарів.

Щоб заслужити довіру суспільства та забезпечити рівні умови для бізнесу, Держмитслужба має забезпечити єдиний підхід до митного оформлення товарів на всіх митницях України. З цією метою слід розглянути можливість створення підрозділів митної компетентності для вирішення найскладніших митних питань – таких, як оцінка вартості. Пріоритетом є забезпечення належного моніторингу митних процедур та (післямитного) аудиту великих трейдерів. Підрозділи компетентності дозволять дистанційно здійснювати митні процедури іншими митницями, а не тими, де знаходяться товари. Це дозволить митницям спеціалізуватися на певних видах підприємств або товарів і вивчити профіль конкретних підприємств. Такий підхід має бути відображено в організаційній структурі Держмитслужби та у розподілі ресурсів.

3. Досягнення узгодженості з митним законодавством євросоюзу (ЄС).

Гармонізація законодавчої бази є ключовим завданням, яке потребує подальшого уточнення та узгодження за допомогою експертів ЄС. Хоча проект ПВУ не описав деталі, що необхідні для інтеграції в ЄС - це провідна мета реформування митної служби на найближчі роки. Тому НСД має надати чітку й детальну програму гармонізації митного законодавства України з корпусом

законів ЄС, особливо щодо законопроектів, які готуватиме й прийматиме Верховна Рада.

4. Удосконалення робочих процесів і якості роботи Держмитслужби.

Потрібно переглянути теперішні основні робочі процеси, переслідуючи при цьому декілька цілей. А саме:

- в IT- системі є необхідною передумовою для початку великого проекту оновлення;
- це може допомогти поліпшенню торгівлі завдяки усуненню зайвих та дублюючих процедур;
- сприяти скороченню часу на оформлення;
- послабити тиск на прикордонні пропускні пункти;
- усунути невідповідності у транзитних процедурах з ЄС;
- прибрати несумісності з практиками ЄС;
- звільнитися від бюрократизованих процедур;
- сприяти зменшенню можливостей для корупції.

5. Розширити обсяг застосування АЕО.

Враховуючи повільний розвиток програми АЕО, у співпраці з бізнесовою спільнотою слід розглянути більш привабливі стимули для довірених компаній. На той час, коли виконувалася ця робота, в Україні було лише сім компаній, сертифікованих як АЕО, хоча програма АЕО була розпочата ще в 2020 році. Таким чином, розширення програми АЕО можна вважати однією з найважливіших цілей реформування митниці. Програма АЕО має надзвичайно великий потенціал для сприяння торгівлі, розвитку безпечних транскордонних ланцюгів постачання та боротьби з шахрайством, спираючись на довірених трейдерів. Одним із елементів програми АЕО є пільги, які отримують компанії від здійснення перевірок і контролю для митної служби. Успішна реалізація програми АЕО стане великим стимулом для торгівлі та полегшить роботу митної служби.

6. Поліпшення управління ризиками.

Управління ризиками є всеосяжною функцією, яка повинна охоплювати всі важливі аспекти діяльності Держмитслужби. Воно стосується не тільки обирання декларацій, транспортних засобів і вантажів для вибіркового фізичного перевірок, але також має поширюватися на інші основні робочі процеси, як-от митний пост-аудит, боротьба з контрабандою, надання спрощень і переваг сумлінним трейдерам і визначення рівня фінансових гарантій щодо окремих дій та пільг. Зрештою, усі управлінські рішення повинні узгоджуватися з оцінкою ризиків, як у внутрішньому середовищі (рівень кваліфікації співробітників, їх добросовісність, наявність технічних ресурсів, функціонування основних робочих процесів, надійність співпраці та обмін інформацією в межах Держмитслужби тощо), так і в зовнішньому середовищі (рівень дотримання правил трейдерами та співробітництво з іншими державними органами, у тому числі іноземними). Держмитслужба має прагнути до автоматизації отримання належної інформації щодо оцінки ризиків і відповідних рекомендацій у всіх ключових сферах і на всіх рівнях митного адміністрування. Така спроможність буде ключовою для підвищення ефективності роботи митної служби за обмежених ресурсів, з досягненням найбільших результатів, у тому числі щодо збору доходів.

7. Підсилення боротьби з контрабандою та шахрайством.

Зокрема, Держмитслужба має зміцнити свою систему збору, обробки, аналізу й розповсюдження інформації, яка може допомогти службі у боротьбі з контрабандою та запобіганні шахрайства. Необхідно переглянути та диверсифікувати пріоритетні джерела інформації, включаючи використання інформації з іноземних джерел. Попередня інформація про вантаж може бути використана для визначення рівня ризику щодо імпортованих товарів та необхідних дій для зупинення контрабанди. Спеціальні підрозділи по боротьбі з контрабандою мають бути підсилені кваліфікованим персоналом і оснащені необхідними засобами. Критично важливим є використання на пунктах пропуску рентгенівських сканерів (ремонт несправних сканерів та закупівля нових, якщо

потрібно). Подальшим кроком має бути створення мобільних підрозділів у важливих точках транспортної системи (перехрестя доріг, мости тощо), що забезпечить важливу вторинну лінію контролю. Разом із встановленням кримінальної відповідальності за контрабанду підакцизних і звичайних товарів, слід також переглянути роль і повноваження Держмитслужби. Митна служба повинна відігравати провідну роль у виявленні контрабанди підакцизних і звичайних товарів та інших митних правопорушень, та у відповідних правозастосовних діях.

8. Запровадження спільного контролю на західному кордоні та обміну митними даними.

Ініціювання та здійснення спільного контролю з сусідніми країнами поліпшить співпрацю, прискорить оформлення та буде ефективним методом боротьби з корупцією. Потік товарів і транспортних засобів через західний кордон змусив українську владу шукати шляхи збільшення пропускну здатності пунктів пропуску, розташованих на кордоні з Молдовою та країнами – членами ЄС. Хоча таке бажання є законним, встановлення в односторонньому порядку нових пунктів пропуску на території України на кордоні з державами - членами ЄС або Молдовою може бути не найкращим підходом через обмежені ресурси та майбутній вступ до ЄС. Скоріше слід шукати моделі злагодженої роботи з державними органами сусідніх країн. Після вступу до ЄС прикордонна інфраструктура стане зайвою, оскільки не буде дозволено зупиняти рух і проводити системні перевірки на внутрішньому кордоні ЄС. В ідеалі можна тримати тимчасову спільну інфраструктуру по один бік кордону, але за певних обставин може бути потреба працювати спільно з обох боків кордону, виконуючи всі процедури для всього руху по один бік кордону. Тимчасова прикордонна інфраструктура повинна бути спроектована відповідним чином. Запровадження інформаційного обміну між Україною, ЄС та митними органами сусідніх країн допоможе зменшити фіскальні та безпекові ризики, пов'язані з транскордонним переміщенням товарів.

3.2. Приклад діяльності іноземних митних органів та митна взаємодія України.

Зарубіжний досвід реалізації митної справи.

Європейський Союз (ЄС) є визначеним прикладом глибокої економічної інтеграції, яка включає не лише митну, але і тісну торговельну, правову, економічну та політичну співпрацю між його членами. Важливим кроком вперед була створена Європейська митна унія (ЄМУ), яка запровадила єдину митну тарифну ставку для товарів, що ввозяться з країн ЄС, а також забезпечила відсутність мит на внутрішньому ринку між країнами-членами.

Поза митною сферою, ЄС розвиває єдиний ринок, спрямований на вільний рух товарів, послуг, капіталу та людей між країнами-членами. Також існує єдина валюта, євро, яку використовують багато країн ЄС.

Цей підхід до інтеграції дозволяє забезпечити глибоку економічну координацію і взаємодію, що призводить до створення єдиного економічного простору. Такий рівень інтеграції створює сприятливі умови для вільної торгівлі, спільної економічної політики і спільного прийняття правил і норм, що регулюють діяльність країн-членів.

Джерелами митного права Європейського Союзу є різні нормативно-правові акти, які встановлюють правила та процедури, пов'язані з митними питаннями в ЄС. Основні джерела митного права ЄС включають:

1. Митний кодекс Співтовариства (МКСТ). Документ містить основні положення та норми, що регулюють митне законодавство в ЄС. Він встановлює загальні правила для митного оформлення та контролю.

2. Регламенти ЄС. Різні регламенти ЄС можуть містити положення, що стосуються митних питань. Наприклад, регламенти щодо тарифів, митних преференцій та інші.

3. Директиви ЄС. Директиви не стосуються конкретних держав, але вказують загальні правила, які повинні бути втілені в національному законодавстві держав-членів.

4. Рішення Суду ЄС (Європейського суду з питань європейських співтовариств). Рішення Суду ЄС може визначати тлумачення та застосування митних норм у конкретних випадках.

5. Інші акти та угоди. Додаткові джерела можуть включати угоди про вільну торгівлю, митні угоди з іншими країнами, які взаємодіють з митним законодавством ЄС.

Процес економічної інтеграції в Європейському Союзі пройшов кілька етапів, які відображають різні ступені інтеграції. Основні ступені економічної інтеграції в ЄС включають:

Вільна торгівля (1957). Заснування Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) у 1957 році передбачало створення зони вільної торгівлі між країнами-учасницями.

Митний союз (1968). Створення митного союзу означало введення єдиної митної тарифної системи та усунення тарифних бар'єрів між країнами-членами.

Внутрішній ринок (1993). Утворення внутрішнього ринку передбачало видалення не тільки митних, але й нетарифних бар'єрів, таких як технічні норми та стандарти.

Економічна та грошова унія (2002). Введення євро як єдиної валюти в деяких країнах ЄС зміцнило економічний інтеграційний процес.

Повна економічна та фінансова унія. Етап передбачає більш глибоку координацію економічних та фінансових політик країн-членів ЄС.

Два етапи економічної інтеграції в контексті Європейського Союзу:

1. Секторальна інтеграція. Етап включає усунення торговельних бар'єрів для певних секторів економіки або навіть для конкретного продукту. Це може бути досягнуто шляхом угод про зниження мит та інших обмежень для певних видів товарів чи послуг.

2. Зона вільної торгівлі (ЗВТ). Даний етап передбачає групу двох або більше країн, які утворюють митний союз або іншу форму торгової інтеграції. У ЗВТ мита та інші обмежувальні заходи скасовуються для основної частини торгівлі між цими країнами щодо товарів, які походять з цих територій.

Ці етапи інтеграції свідчать про прагнення країн сприяти вільному руху товарів та послуг, зменшуючи торговельні бар'єри та сприяючи економічному розвитку через більш ефективне використання ринків і ресурсів.

Митне регулювання у Європейському Союзі (ЄС) потрапило під юрисдикцію інтеграційного об'єднання. Норми права ЄС регулюють основні сфери митного регулювання:

- відносини всередині митного союзу. Це означає, що країни-члени ЄС утворили митний союз, де скасовані мита та інші обмеження торгівлі між ними, що дозволяє вільний рух товарів всередині цього союзу;

- відносини, що регулюють товарообмін Євросоюзу з третіми країнами. ЄС має виключну компетенцію у сфері митного та зовнішньоторговельного регулювання. Проте, в окремих випадках країни-члени можуть приймати свої національні нормативно-правові акти у сферах, таких як заборона та обмеження імпорту та експорту на підставі різних соціальних та безпекових вимог, охорона здоров'я, рослин, тварин, культурних та промислових прав тощо;

- захист прав споживачів та охорони навколишнього середовища;

- реалізації прав та обов'язків за угодами країн ЄС з третіми країнами, які були укладені до 1 січня 1958 року, а для нових членів ЄС – до дати їх приєднання до Союзу. Розвиток та становлення митного права Європейського Співтовариства прямо пов'язані зі створенням митного союзу на рівні ЄС, що передбачає загальний простір, у якому здійснюється вільний обіг товарів та переміщення осіб. При цьому установлюється спільний простір для суб'єктів ЄС для вжиття заходів в області торгової, тарифної і нетарифної політики відносно третіх країн. Правовими актами ЄС визначено межі митної території Союзу, на якій, крім деяких випадків, застосовується єдине митне законодавство.

Існують важливі аспекти створення і функціонування митного союзу в Європейському Союзі. Митний кодекс ЄС, уведений з метою уніфікації норм митного законодавства, виявився ключовим інструментом у регулюванні торгівлі товарами між державами-членами та третіми країнами. Це визначення стандартів

і процедур сприяє ефективному функціонуванню митного союзу, забезпечуючи однакові умови для всіх учасників.

Також варто відзначити, що митний союз ЄС розширює свої повноваження на регулювання торгівлі та інших аспектів економічної діяльності, що сприяє гармонізації і спільному підходу до важливих питань. Прийняття Митного кодексу було кроком до створення єдиної правової бази для митної справи в рамках Європейського Союзу, що сприяє консолідації та спрощенню правил в цій області.

В митній системі Європейського Союзу (ЄС) функціонує Єдиний митний тариф (ЄМТ). Це єдиний перелік митних ставок, який застосовується для товарів, що ввозяться на митну територію ЄС. ЄМТ спрощує процедури оцінювання митної вартості товарів та визначення їх країни походження.

ЄМТ (Common Customs Tariff, CCT) Європейського Союзу є однією з ключових складових митного союзу. Єдиний митний тариф встановлює стандартні ставки мита для товарів, що ввозяться на митну територію ЄС з третіх країн. Це включає різні товари, і ставки можуть варіюватися в залежності від характеристик товару та його країни походження. Єдиний митний тариф застосовується однаково до всіх країн-членів ЄС та визначає стандартні умови торгівлі з третіми країнами

Фактично, процес формування Єдиного митного тарифу (CCT) Європейського Союзу базується на спільних рішеннях всіх країн-членів ЄС.

Міжнародні угоди, такі як Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) та інші, вирішально впливають на застосування ЄМТ у відносинах з третіми країнами. Також існують різні тарифні пільги для певних видів та категорій товарів, які походять з конкретних держав.

TARIC (The Integrated Tariff of the European Communities) - це централізована база даних, яка містить інтегровану систему митних тарифів ЄС. Ця система базується на Комбінованій номенклатурі (CN) і визначає митні ставки для різних товарів. Митна вартість товару регулюється Митним кодексом та Імплементативним кодексом Європейського Союзу.

Визначення знаходиться в розділі II "Митна вартість" Митного кодексу України. Згідно зі статтею 28 Митного кодексу України:

«Митна вартість імпортованого товару – це вартість угоди, тобто ціна, яка фактично сплачена або яка має бути сплачена за товар, під час його продажу для експорту на митну територію України».

Отже, митна вартість визначається на основі угоди, яка визначає ціну товару для експорту на митну територію України.

Країни Європейського Союзу (ЄС) мають митні правила, які обмежують ввезення певних видів товарів на свою територію. Ці обмеження можуть включати цінові ліміти для імпортованих товарів. Головною метою таких обмежень є захист інтересів населення, держави та економіки країни-члена ЄС від можливої шкоди, яку може завдати ввезення певних товарів.

Наприклад, серед обмежень можуть бути встановлені правила щодо ввезення алкогольних напоїв (міцних і неміцних), продуктів тваринного походження, тютюнових виробів, кави та парфумів. Важливо відзначити, що кожна країна ЄС може мати свої власні норми та відмінності у ввезенні товарів, хоча існують загальні принципи та стандарти на рівні ЄС.

Реформа Митного кодексу Європейського Союзу (ЄС) з питань безпеки, яка була впроваджена з 1 січня 2001 року. Згідно з цією реформою, введено норму про обов'язковість надання відомостей щодо безпеки імпортованих товарів. Для виконання цієї норми була введена «загальна декларація прибуття» – нова форма електронної декларації для усіх видів транспорту. Постачальники імпортованих товарів зобов'язані попередньо, до прибуття товарів у митний пункт пропуску, надавати митним органам електронні декларації. Це дозволяє митним органам країн-членів ЄС завчасно виявляти шкідливі товари та не затримувати товари, які викликають довіру та є безпечними. Декларація подається не пізніше, ніж за добу до прибуття товару у портові митні пункти та за одну годину – на автомобільні та повітряні пункти пропуску через митний кордон Співтовариства. Відомості про безпечність в обов'язковому порядку подаються і щодо товарів, які підлягають експорту за межі митної території Європейського Союзу.

Також, з 1 грудня 2023 року набуває чинності постанова Кабінету Міністрів України № 953 від 05 вересня 2023 року «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану». Митне оформлення гуманітарної допомоги та товарів військового призначення подвійного використання, що надходять як гуманітарна допомога, здійснюватимуть за новим порядком.

Митне оформлення гуманітарної допомоги здійснюватиметься без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, шляхом подання декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, у спосіб, визначений новим порядком.

Товари військового призначення та подвійного використання, будуть оформлювати як гуманітарну допомогу і здійснювати за наявності:

- визначення гуманітарної допомоги, через декларацію про перелік товарів;
- Державна служба експортного контролю України, має надавати дозвільний документ, якщо його необхідність передбачена постановами КМУ від 20.11.2003 р. № 1807 і від 28.01.2004 р. № 86.

Згідно з вказаною постановою №1378 від 09.12.2022 р., товари, перелічені в цьому документі, не підпадають під дію закону «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» в період дії режиму воєнного стану. Це означає, що для цих товарів можуть діяти особливі умови і необхідності щодо імпорту та обігу, встановлені вказаним законодавством.

ВИСНОВКИ

Зміни на митниці є одним з найбільших запитів серед населення та бізнесу. Попри війну впровадження нових технологій та вдосконалення діяльності митних органів відкладати не можна. Продовження роботи в напрямку взаємодії та інтеграції з Європейським Союзом має великі переваги і включають розширення ринків для експорту, створення нових можливостей для бізнесу, підвищення стандартів життя через обмін досвідом та ресурсами, а також сприяння політичній та економічній стабільності. Це також може сприяти глибшому взаєморозумінню та співпраці між країнами.

Прийняття урядового законопроекту щодо змін до Митного кодексу свідчить про активний розвиток та адаптацію митного законодавства України.

Пріоритетним напрямком у впровадженні інновацій в митних органах України є приєднання України до Конвенції спільного транзиту, або це ще можна назвати митним безвізом із Євросоюзом, який вже почав працювати. Приєднання до цієї Конвенції може мати важливі наслідки для спрощення процесів транзиту товарів та сприяти покращенню торгових відносин між Україною та Європейським Союзом.

New Computerized Transit System (NCTS) є системою, яка ґрунтується на Конвенції про процедуру спільного транзиту. Вона доступна лише для країн-учасниць цієї Конвенції. NCTS об'єднує митні служби країн-учасниць, дозволяючи обмінюватися митними даними для контролю за транзитними переміщеннями. Ця система призначена для того, щоб суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності (підприємства) могли подавати митні декларації в електронному вигляді для здійснення транзиту товарів під процедурою спільного транзиту.

NCTS сприяє підвищенню ефективності та безпеки транзитних переміщень вантажів, спрощуючи процедури та забезпечуючи ефективний обмін інформацією між митними органами різних країн.

З листопада 2020 року Україна розпочала застосування NCTS, спочатку в пілотному режимі, з 17 березня 2021-го вже розпочато етап національного застосування NCTS. Важливий крок для України в напрямку спрощення та удосконалення митних процедур. Впровадження системи New Computerized Transit System (NCTS) дозволяє покращити контроль за транзитними переміщеннями товарів, забезпечуючи ефективність та безпеку цього процесу.

Приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту та інших міжнародних угод свідчить про стрімке інтегрування України в систему світової торгівлі та сприяє поліпшенню торговельних відносин з партнерами.

Митний безвіз, який запрацював в Україні, також сприяє полегшенню обміну товарами та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Введення (NCTS) представляють значні полегшення для українського бізнесу та сприяють зручній та швидкій торгівлі між Україною та країнами Європейського Союзу. Завдяки (NCTS) можливо здійснювати швидке переміщення товарів між 36 країнами ЄС.

Отже, як ми вже можемо спостерігати, інноваційні технології поступово впроваджуються, Держмитслужба поступово змінюється. Не дивлячись на всі інформування про діяльність Держмитслужби відносно позитивні, сприйняття її як інституції залишається дещо негативним. Основними факторами негативного сприйняття є корупційні правопорушення працівників митних органів. Тому, щоб покращити імідж митних органів, потрібно посилити боротьбу з корупцією.

Дослідивши основні напрями впровадження інноваційних технологій, можна виокремити ще один досить важливий напрям – це відкриття спільних пунктів пропуску на кордоні з ЄС. Це один із самих важливих напрямів для пришвидшення всіх митних процедур і мінімізації корупційних ризиків.

Ще є одне важливе оновлення в роботі митних органів, яке спростить процес розмитнення автомобілів для їх власників. Використання мобільного додатку та порталу «Дія» для цього процесу може зробити його більш доступним та зручним, дозволяючи виконувати необхідні дії онлайн.

За виключенням людського фактору з процесу розмитнення може сприяти ефективнішій та прозорій роботі системи. Такі заходи допомагають не лише автоматизувати рутинні завдання, але й запобігають можливим випадкам корупції.

Впровадження нової системи розрахунку митного збору через калькулятор, а також розробка сервісу розмитнення авто в мобільному додатку «Дія» вказують на стрімке удосконалення та цифровізацію процесів у митній сфері. Це не тільки зробить процес розмитнення більш зручним для громадян, але й сприятиме прозорості та уникненню корупції.

Повне впровадження електронних систем митного контролю та оформлення є важливим кроком у напрямку модернізації та ефективності. Автоматизований процес митного контролю може допомогти у зниженні можливостей для корупції та покращенні прозорості. Незалежність митної служби від політичного впливу також є ключовим аспектом, щоб забезпечити надійність та об'єктивність в роботі.

Ці кроки також можуть позитивно позначитися на бізнес-кліматі та створити сприятливі умови для ефективного міжнародного та внутрішнього торговельного обміну.

Запровадження електронних систем та розмитнення через мобільний додаток також може полегшити та прискорити процеси для громадян і бізнесу. Варто постійно вдосконалювати митну систему та впроваджувати нові ініціативи для покращення якості надання послуг.

Всі дослідження дуже важливі аспекти для удосконалення митної системи України та виконання євроінтеграційних зобов'язань. Висока оцінка Єврокомісії свідчить про досягнутий прогрес. Важливо продовжувати удосконалювати процеси, враховуючи потреби країни та європейські стандарти. Забезпечення

прозорості, боротьба з корупцією, цифровізація та підвищення інституційної спроможності митниці – це важливі кроки для сталого розвитку системи та підвищення довіри громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцул, І. А. Митна політика зарубіжних країн : навч. посіб. / І. А. Гуцул. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - 198 с.
2. Дубініна А. А. Митна справа : підручник / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 320 с.
3. Мартинюк В. П. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія : монографія / В. П. Мартинюк. – К. : Астон, 2010. – 256 с.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку митних правовідносин в Україні: колективна монографія / за заг. ред. Д.В. Приймаченка. – Дніпро : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 272 с.
5. Іванов С. Принципи державної митної політики в Україні: поняття, зміст і критерії класифікації // Фінансове право. – 2018 – № 10. – С. 179 – 185.
6. Мужев О. О. Модель розвитку митної політики в Україні в контексті розвитку економічних процесів // Причорноморські економічні студії. – 2018. – № 27. С. 167 – 172.
7. Павлович-Сенета Я.П. Загальна характеристика й історичні форми державної політики у сфері державної митної справи / Я. П. Павлович-Сенета // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2017. – Випуск 4. – С. 254 – 262.
8. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
9. Податковий кодекс України від 2.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2006. 332 с.
11. Войтенко І. С., Мазурець О. О. Реформування митної політики та безпеки в Україні в умовах євроінтеграції. Міжнародний юридичний вісник:

актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). Вип. 1–2 (10–11). 2018. С. 68–73.

12. Приходько І., Приходько Ю. Митна політика України в контексті угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2016. Випуск 39. С. 244–252. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/430> (дата звернення: 05.02.2019).

13. Герасименко Г. О. Проблеми та перспективні напрями економічного регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. Вісник КНУТД. 2014. № 3. URL: <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2014-3/5.pdf> (дата звернення: 05.02.2019).

14. Пашко П. В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки. Митна справа. 2010. № 1 (67). С. 5–16.

15. Стельмащук А. Підвищення ролі митної політики в системі захисту внутрішнього ринку. Інноваційна економіка. 2011. № 6. С. 279–286.

16. Шевчук С. В., Мискін Ю. І. Митна політика як важлива складова забезпечення митних інтересів держави. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 7–8 (206–207). С. 45–51.

17. Турянський Ю. І. Мито в системі фіскально-економічних важелів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 7. Ч. 1. С. 152–156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_7%281%29__42 (дата звернення: 07.02.2019).

18. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Історія розвитку митної системи України : ключові проблеми та здобутки в умовах європейської інтеграції. Економіка та держава. 2018. № 10. С. 4–9. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2018/3.pdf (дата звернення: 08.02.2019).

19. Войцещук А. Д. Митний простір України : глобальні виклики та ризики: монографія. Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 438 с. Вісник соціально-економічних досліджень, № 2-3 (70-71), 2019 ISSN 2313-4569 143

20. Договір про заснування Європейської Спільноти: Договір, Міжнародний документ № 994_017 від 25.03.1957 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017 (дата звернення: 11.02.2019).

21. Митний кодекс України : Закон, Кодекс № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 11.02.2019).

22. Звіт Державної фіскальної служби України за 2018 рік. Київ : Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 14.02.2019).

23. The Global Enabling Trade Index (ETI). 2016. 158 р. URL: <http://reports.weforum.org/global-enablingtrade-report-2016/economyprofiles/#economy=UKR> (access date: 18.02.2019).

24. A World Bank Group Flagship Report International Bank for Reconstruction and Development «Doing Business 2017». Comparing Business Regulation for

Domestic Firms in 190 Economies. The World Bank. 356 p. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf> (access date: 18.02.2019).

25. Arvis J-F., Saslavsky D. The Logistics Performance Index and Its Indicators. The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank, Washington, DC 20433. 2016. 76 p.

26. План пріоритетних дій Уряду до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 275-р від 03.04.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80#n10> (дата звернення: 20.02.2019).

27. Тимошенко О. Особливості вступу України до Європейського Союзу. Зовнішня торгівля : право та економіка. 2006. № 4 (27). С. 117–121.

28. Sakalosh O. The implementation of the EU standards to the Ukrainian Customs Legislation. URL: <http://www.law.muni.cz> (access date: 22.02.2019).

29. Любива Ю. Місце та роль фіскальної функції серед інших функцій митних органів. Вісник АМСУ. 2009. № 1. С. 94–97.

30. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_en.

31. https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/international-affairs/third-countries/ukraine_en.